RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 57.

Lördagen den 10 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 2 och 3 Maj förda protokoll.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *A. Adlersparre*, enligt ingifvet läkarebetyg, vore af sjukdom förhindrad att i Kammarens förhandlingar deltaga.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 30 § Regeringsformen.

§ 4.

Efter föredragning dernäst af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 133, innefattande Kammarens beslut i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om utarbetande af särskilda läroplaner för den klassiska och den reala linien vid rikets allmänna läroverk, blef nämnda ärende hänvisadt till Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse åt Qvibille församling från förra landshöfdingebostället Biskopstorp N:o 1 af ett till tomtplats och planteringsland för en småbarns- och slöjdskola erforderligt jordområde.

Om eftergift af jordeboksränta.

§ 6.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets utlåtande N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras.

Under förmälan att det af Riksdagen år 1871 fattade, genom berörda Kongl. kungörelse till allmän efterrättelse meddelade beslut, angående vilkoren för tackjernstiondens upphörande, numera vore fullständigt bragt till verkställighet, förutom att jordeboksränta i enlighet med beslutet icke blifvit påförd inom nedannämnda bergslager, nemligen Skinnskattebergs och Norbergs inom Vestmanlands län, Nora, Hjulsjö, Lindes, Ramsbergs, Grythytte, Hellefors, Karlskoga, Lekebergs och Lerbäcks bergslager i Örebro län, Vesterbergslagen i Stora Kopparbergs och Filipstads bergslag i Vermlands län, hade Kongl. Maj:t, enär återstående räntepåföringen i dessa bergslager svårligen kunde utan kränkning af enskildes rätt verkställas, föreslagit Riksdagen att medgifva, att den del af den förut frinjutna jordeboksräntan i ofvan uppräknade bergslager, som, enligt Riksdagens år 1871 fattade, genom Kongl. kungörelsen den 9 Juni samma år till efterrättelse meddelade beslut, skulle hemman och lägenheter i dessa bergslager påföras, måtte helt och hållet eftergifvas.

Utskottet hade hemstält,

att Riksdagen måtte bifalla, hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende täckts föreslå.

Efter uppläsning af denna hemställan anförde

Herr Casparsson: Den föreliggande frågan är visserligen af ganska ringa vigt, ur synpunkten af statsverkets inkomster, enär den afser allenast en summa af 4,504 kronor 60 öre; men här förefinnes en principfråga af större betydelse, nemligen huruvida Riksdagen skall frångå ett af honom förut fattadt beslut och dermed upphäfva en af Kongl. Maj:t med anledning deraf utfärdad förordning.

Det förekommer i departementschefens uttalande till stadsrådsprotokollet några saker, hvilka jag anser mig böra litet belysa. Herr Departementschefen säger nemligen, »att den af 1871 års Riksdag beslutade påföringen af jordeboksränta uti ifrågavarande bergslager svårligen kan verkställas, utan att enskilde dervid i sin rätt förnärmas»; och detta uttalande är mera skärpt i den Kongl. propositionen, der det heter, »att Kongl. Maj:t funnit den berörda, återstående räntepåföringen i nu nämnda bergslager svårligen kunna,

utan kränkning af enskildes rätt, verkställas»; det vill säga, att 1871 års Riksdag fattat ett beslut, som icke kan verkställas utan kränkning af enskild rätt. Detta är ett ganska hårdt uttalande mot 1871 års Riksdag. Den Kongl. propositionen synes vilja framhålla att felet skulle ligga hos 1871 års Riksdag, som skulle hafva utsträckt beskattningen öfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag ber att, då jag tillhörde 1871 års Riksdag, få erinra om att detta Riksdagens beslut stod i fullkomlig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts till Riksdagen år 1869 aflåtna proposition, i hvilken föreslogs påförande icke blott af half ränta och half rotering utan *hel* ränta och *hel* rotering. Har Riksdagen 1871 fattat ett beslut, som kan kränka enskild rätt, har Riksdagen således blifvit dertill föranledd af Kongl. Maj:ts proposition år 1869. Om Riksdagen begått något fel i detta fall, återfaller felet sålunda på Kongl. Maj:ts regering år 1869. Kongl. Maj:ts regering år 1879 är visserligen till sammansättningen väsentligen en annan än den var 1869, men den främste mannen i 1879 års konselj var äfven den främste mannen i 1869 års rådkammare.

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

Den till 1869 års riksdag aflåtna nådiga propositionen var grundad på en mycket omfattande och sakrik utredning af Kommers- och Kammarkollegierna; af Kommerskollegium beträffande den författningsenliga delen af frågan och af Kammarkollegium beträffande den rent kamerala delen, hvaruti denna åtgärd att påföra full ränta och full rotering tillstyrktes. Det har på mig gjort ett besynnerligt intryck att, sedan Kammarkollegium år 1867 tillstyrkt den åtgärd, som nu är fråga om, kollegium nu, då denna åtgärd skall verkställas, säger att åtgärden är overkställbar. Jag vill icke trötta Herrarne med att läsa upp hela Kammarkollegii yttrande, hvilket återfinnes på sidorna 16 och 17 i den Kongl. propositionen, utan jag vill blott fästa mig vid hvad som säges nederst på sidan 17, att Kollegium sålunda »funnit det af Kollegierna föreslagna sätt för räntornas åsättande i allmänhet overkställbart». Jag kan icke undertrycka min förvåning öfver att Kammarkollegium, som haft att utreda denna fråga, föreslagit en åtgärd, som den sedermera förklarar vara overkställbar.

I sammanhang härmed ber jag att få erinra om att redan vid 1874 års riksdag, vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, yttrade en ledamot af Andra Kammaren, såsom sin åsigt, »att en tillfredsställande lösning af frågan icke kunde uppnås, med mindre den till påförande bestämda delen af jordeboksräntan helt och hållet eftergåfves.» Redan för fem år sedan uttalade således en ledamot i denna Kammare, att icke annat sätt funnes att lösa frågan än det, som nu af Kongl. Maj:t föreslagits. Det vore derföre kanske skäl att hädanefter rådfråga kammarråden i Andra Kammaren, ty dess ledamöter tyckas hafva större insigter i frågan än ledamöterne af Kammarkollegium.

Att gifva en befallning, som icke kan verkställas, är i allmän-

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

het en betänklig sak; men felet faller icke på den lydande, utan på den befallande. Beslutandet af en åtgärd, som icke kan verkställas, återfaller likaledes på den som beslutat saken, men icke på den som skall verkställa beslutet. Under sådana förhållanden och då det synes mig som om alla utvägar ännu icke blifvit uttömda, hvilka kunna leda till genomförande af Riksdagens beslut, som blifvit fattadt på grund af Kongl. Maj:ts proposition 1869, kan jag icke annat än hemställa om afslag å föreliggande förslag. Jag vet visserligen att ett sådant yrkande icke bifalles, i synnerhet sedan Första Kammaren antagit Utskottets förslag; men om jag stannar i majoriteten eller minoriteten, betyder för mig i allmänhet ganska litet, hufvudsaken är att jag befinner mig på den rätta sidan, och det rätta i detta fall synes mig vara att upprätthålla hvad Riksdagen en gång beslutat.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell:

Herr Liss Olof Larsson: När denna fråga började behandlas inom Utskottet, uppträdde jag emot Kongl. Maj:ts förslag; men vid frågans slutliga afgörande var jag icke närvarande. Detta är orsaken, hvarför jag icke reserverat mig mot Utskottets beslut. Vare det långt ifrån mig att vilja klandra regeringen, derför att hon framlagt ett förslag till förändring af ett utaf Riksdagen för icke så länge sedan fattadt beslut, hvilket i sin tillämpning skulle hafva visat sig kränka enskildes rätt. Orsaken till denna sistnämnda omständighet måste naturligtvis sökas hos den regering som år 1871 framlade det förslag, som af Riksdagen då godkändes. Att detta förslag i sin tillämpning skulle komma att stöta på stora svårigheter, och möjligen komma i kollision med enskildes rätt, påpekades redan då af åtskillige talare inom Riksdagen, men andra åter påstodo att nämnda förhållande icke skulle komma att ega rum och att saken vore så fullständigt utredd, att man icke behöfde befara något sådant. Äfven jag motsatte mig vid denna tid tackjernstiondens afskaffande, icke derför att jag ej ansåg, att den borde i likhet med alla andra tionden och grundskatter afskaffas, utan emedan jag ansåg att med saken kunde anstå till dess de öfriga grundskatterna och tionden borttoges, hvilket efter mitt förmenande vore mera med rättvisa öfverensstämmande, än om man på det ena hållet befriades från skatter, men på det andra fortfarande måste dragas med dem. Men då gjordes den invändningen, att det icke vore fråga om att skapa någon ny sorts privilegier, emedan de hemman i bergslagerna, som skulle befrias från tackjernstionden, i stället skulle påföras till hälften emot annan jord rotering, jordeboksränta och mantalsränta.

Nu har jag visserligen icke något emot Kongl. Maj:ts förslag, för så vidt dermed afses att förekomma kränkning af enskildes rätt. Men deremot kan jag icke gilla det sätt, på hvilket Kongl. Maj:t

föreslår att detta skall åvägabringas, enär derigenom denna rätt likväl skulle komma att kränkas, ehuru på ett annat sätt. Vore det så, att dessa hemman i bergslagerna, hvarom det är fråga, hade i stället för tackjernstionden fått sig påförda i lika stor grad rotering och ränta, då skulle jag visst icke hafva haft något att invända emot Kongl. Maj:ts förslag. Men nu förhåller det sig, så att å det ena hemmanet är roteringen större och räntan mindre än å det andra; ett hemman har fått sig påförd större jordeboksränta och mindre mantalsränta, under det att ett motsatt förhållande med ett annat hemman eger rum. Följden häraf skulle således, i fall jordeboksräntan i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag borttages, blifva att de hemman, der jordeboksräntan utgör den största delen af skatten, komme att göra en icke obetydlig vinst, under det att de hemman, der denna ränta är af mindre betydenhet, icke skulle erhålla någon nämnvärd lindring i skattebördan. En sådan fördelning af denna börda kan icke vara rättvis, utan måste i sig innebära en rättskränkning. Det synes mig derföre som hade det varit rigtigare af Kongl. Maj:t att så affatta sitt förslag, att, då det visat sig att de hemman i bergslagerna, hvilka år 1871 beriades från tackjernstionden mot vilkor att de i stället blefvo åsatte de skatter, som jag förut nämnde, icke kunnat, så att säga, till fullo uppfylla dessa vilkor, tackjernstionden borde tills vidare utgöras. Detta hade efter min uppfattning varit både konseqvent och mera med rättvisan öfverensstämmande än det nu framlagda förslaget.

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

Jag yrkar för den skull afslag å Utskottets hemställan.

Herr Casparsson: Då jag var fullkomligt öfvertygad om, att Kammaren skulle bifalla Kongl. Maj:ts föreliggande förslag, så aktade jag icke nödigt, då jag förra gången hade ordet, att ingå i någon närmare undersökning af frågan. Jag begärde då ordet endast för att försvara 1871 års Riksdags beslut, emedan fattandet af ett beslut, som kunde komma att i tillämpningen »*kränka enskildes rätt*», icke kan anses vittna särdeles fördelaktigt om Riksdagens omdöme och omsigt.

Herr Finansministern sade att mina yttrade anmärkningar låge inom fantasiens verld, men att de rättskränkningar, som komme att uppstå, förefunnes i realiteten. Men när man undersöker huru med dessa rättskränkningar förhåller sig, tror jag icke att de i realiteten äro af någon betydelse. Ty den halfva jordeboksränta, hvarifrån hemmanen skulle befrias, utgör i medeltal för hvarje hemman 5 kronor 94 öre. Detta är hela affären; och det beloppet synes mig vara så ringa, att det icke borde kunna gifva anledning till någon svår rättskränkning. Dessutom synes det af Kammarkollegii utlåtande i saken, att det finnes ännu en annan utväg att till beloppet bestämma denna ränta, hvars åsättande icke torde kunna på rättsliga grunder bestridas.

För mig har, såsom jag från början sagt, den ekonomiska delen

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

af frågan icke varit den förnämsta, utan den att upprätthålla ett af Riksdagen fattadt beslut, hvartill Riksdagen blifvit föranledd af en utaf Kongl. Maj:t gjord framställning.

Hvad beträffar Stats-Utskottets af Herr Finansministern åberopade utlåtande, så säger Stats-Utskottet år 1874, »att sådan eftergift syntes Utskottet i alla fall icke böra komma i fråga utan allmän skattereglering». Således hade 1874 års Stats-Utskott den uppfattningen, att ett sådant partielt efterskänkande icke borde ega rum. Som sagdt, för mig är det vigtigaste, att ett Riksdagens beslut och en på grund deraf utfärdad Kongl. förordning upprätthålles. Jag har derför, för min del, velat inlägga en gensaga emot den framställning, som i den Kongl. propositionen innehålles.

Herr O. B. Olsson: Min önskan är fortfarande den, att, om grundskatterna afskrifvas, det bör ske med alla samtidigt. Men då sådant i detta särskilda fall icke låter sig göra, har jag delat Utskottets mening i denna fråga. Man har sett, att icke mindre än 965 utslag redan äro fälda i mål angående mantalsräntan; och 800 af dessa äro öfverklagade. Deraf kan man sluta till hvilka trakasserier, som skulle uppstå, om jordeboksräntan skulle, så att säga, godtyckligt utdebiteras.

En sådan fördelning eller utdebitering skulle icke heller kunna ske rättvist, utan att en skattekommission nedsattes, hvilket återigen skulle medföra ganska stora kostnader, vida öfverstigande den lilla inkomst af cirka 4,500 kronor, som staten åtnjuter af dessa räntor.

På dessa skäl har jag varit med om Utskottets förslag och yrkar nu bifall till detsamma.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Med anledning af talarens på dalabänken yttrande ber jag att få erinra Kammaren derom, att anledningen hvarför det vid 1871 års riksdag endast bestämdes half ränta och half rotering härledde sig till hufvudsaklig del derifrån att statsmakterna 1854 — således för 25 år sedan — borttogo halfva tackjernstionden utan ringaste vilkor. Således utgjorde tackjernstionden år 1871 endast hälften af det ursprungliga beloppet; och under sådana förhållanden kunde det icke blifva fråga om att lemna vederlag för mer än hälften. Jag vill derjemte erinra derom, att i 1871 års riksdagsbeslut ingick såsom ett uttryckligt vilkor att det nederlag, som skulle påföras för eftergiften af tackjernstionden, skulle påföras i enlighet med *gällande författningar*. Det är detta, som man sökt iakttaga både i fråga om jordeboks- och mantalsräntorna. Men i fråga om den förra hafva mött så stora svårigheter, dels i fråga om att utröna det rätta beloppet, dels ock hvilket hemman som deraf borde drabbas, att det var komplett omöjligt att rättvist påföra det ifrågasatta vederlaget. Rättskränkningen må blifva liten eller stor, men jag kan icke förstå den ärade

talares mening, som yttrade, att det icke vore så farligt med rättskränkningen, eftersom beloppet var så litet, blott 5 kronor 94 öre per hemman, och att det således icke betydde något, om en liten rättskränkning skulle ega rum. Jag för min del får säga, att beloppet icke är hufvudsaken. Det kan blifva en rättskränkning, äfven om det belopp, som skall debiteras, icke utgör mer än ett öre per hemman.

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

Den ärade talaren på dalabänken som uppträdde i denna fråga vid 1871 års riksdag yttrade, att han då icke ville vara med om tackjernstiondens borttagande, derför att denna fråga borde afgöras i sammanhang med öfriga skattefrågor. Men detta var icke förhållandet — jag var äfven då närvarande och deltog i Kammarens öfverläggningar — ty när det då var fråga om tackjernstionden, så var man icke så frikostig, att man ville helt och hållet bortskänka denna statsinkomst, utan man fordrade i stället ett deremot svarande vederlag af half ränta och half rotering, hvilket skulle utgöra ersättning för det man ärnade taga bort. Men när det under de senare åren varit fråga om grundskatterna i öfrigt, så har man velat hafva bort dessa utan någon ersättning, åtminstone icke någon sådan, som för tackjernstiondens borttagande beslöts.

Jag skall dessutom be att på tal om rättskränkning få fästa uppmärksamheten på en annan kränkning af enskildes rätt, som vid tillämpningen af 1871 års Riksdags beslut egt rum, och som vid beslutets fattande icke tillbörligen beaktades. Härmed förhåller det sig nemligen så, att när tackjernstionden borttogs, bereddes derigenom fördelar åt dem, som egde andel i masugnar eller tillverkade tackjern, men vederlaget eller ersättningen för dessa fördelar lade man i stället på hemmansegarne, hvaraf en stor del hvarken hafva egt eller någonsin komma att ega andel i hyttor och masugnar och således ej heller kunde få den ringaste fördel af tackjernstiondens eftergifvande. Jag är fullt förvissad om, att om man i en annan provins skulle taga bort t. ex. bränvinsafgifterna och uttaxera motsvarande belopp på provinsens samtlige hemmansegare, så skulle der blifva en ohygglig låt. Så har det dock icke skett här; utan man har sökt ställa sig på rättens ståndpunkt samt i sådant afseende åberopat de författningar, som i äldre tider varit gällande och på grund af hvilka egarne af bergsmanshemman trott sig vara fullt försäkrade om att icke behöfva betungas med andra skatter, än sådana som grundade sig på ingångna aftal och kontrakt.

Jag vågar hoppas, att Kammaren skall behjerta Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag; och jag yrkar för min del bifall till detsamma.

Herr C. A. Larsson: Denna fråga har varit så många gånger omtuggad vid riksdagarne, att jag för min del anser, att man nu bör lösa den på sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Under en tid, då man sträfvar att få bort allt hvad grundskatter heter, vore det orättvist

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

att i denna ort pålägga nya sådana. Om man tager del af de handlingar, som visa tillkomsten af denna tvist och det resultat, hvartill det skulle leda, i fall Riksdagen icke bifölle Kongl. Maj:ts förslag, så skall man finna, att frågan ur pekunier synpunkt icke är af så stor betydelse för staten, att man för den skull bör låta det trassel, som för närvarande eger rum i bergslagen, fortfara.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Ehuru jag kommer till samma slut som den ärade talaren från Örebro län, kan jag likväl icke undgå att påpeka en inkonseqvens, hvartill han gjorde sig skyldig, då han till grund för bergslagsorternas anspråk åberopade redan afslutade aftal, under det att han betecknade såsom köpslagan grundskatternas och indelningsverkets afskrifvande mot införande af allmän värnpligt. Jag tror, att man äfven i fråga om indelningsverket har rätt att åberopa redan ingångna aftal. Jag vill för öfrigt fästa uppmärksamheten på, att de skatter, som nu skulle påföras i stället för tackjernstionden, naturligtvis skulle vid en allmän afskrifning af grundskatterna komma att försvinna.

Herr Carl Ifvarsson: Denna fråga är icke ny. Den har många gånger varit på tal; och jag har hittintills hört till dem, som satt sig emot den föreslagna afskrifningen, emedan jag ansett, att den icke borde ske ensidigt utan i sammanhang med afskrifningen af öfriga grundräntor. Men det är nu ådagalagdt, att man icke kan verkställa denna beskattning utan att dervid begå en rättskränkning. Det är också ådagalagdt, att besvärsmålens antal är så stort, att hela inkomsten af denna skatt icke motsvarar omkostnaderna för pröfning af dessa ärenden; och detta skulle i ännu högre grad blifva fallet, om man skulle för sådant ändamål tillsätta särskilda skattekommissioner. Det är från dessa synpunkter och då jag tror att staten förlorar mera på att bibehålla dessa räntor än att afskrifva dem och att man genom en afskrifning kan vara betryggad för att icke kränka enskilda personers rätt, som jag för min del icke vill motsätta mig Kongl. Maj:ts framställning i ämnet. Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Jag skall anhålla att få göra ett tillägg till hvad jag nyss yttrade, i syfte att påvisa hvarthän det skulle leda, i händelse Kammaren nu skulle afslå Kongl. Maj:ts förslag. Resultatet blefve i korthet det, att, såsom man sett af Kongl. Maj:ts proposition, denna ränta icke kunde påföras på annat sätt, än genom tillsättande af skattekommissioner. Detta blefve ett mycket tidsödande och vidlyftigt arbete; och jag är fullt förvissad om att det skulle åtgå åtminstone fem år, innan arbetet hunne fullbordas. Redan år 1871 fattade Riksdagen sitt förra beslut i frågan; och sedan dess äro nu 8 år gångna, utan att vi hunnit mer än half-

vägs i fråga om mantalsräntan. Och det skall otvifvelaktigt komma att dröja många år ännu, innan vi få den saken fullt på det klara. När sedermera dessa skattekommissioner slutat sitt arbete med jordeboksräntan, blifver det de skattskyldiges sak att vindicera sin rätt; och detta tager äfven sin rundliga tid. Jag anser det således vara aldeles klart, att om man sammanlägger alla dessa omständigheter, så skall man, oafsedt de betydliga kostnader för statsverket, som skattekommissonerna skulle förorsaka, få vänta ännu i tio år, innan man finge denna fråga afgjord. Men innan dess hoppas jag, att man hunnit så långt, att man fått den stora grundskattefrågan löst, det må ske med eller utan vederlag. Under sådana förhållanden hemställer jag, om det kan vara skäl att fatta ett beslut, hvarigenom statsverket icke skulle få någon ökad inkomst utan snarare ökade utgifter.

Om eftergift af jordeboksränta. (Forts.)

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 50, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af landshöfdingelöneregleringsfonden, samt underdånig skrifvelse angående reglering af landshöfdingelönerna m. m.

§ 8.

Förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 51, i anledning af såväl Kongl. Maj:ts nådiga proposition som ock enskilde motionärers framställningar i fråga om eftergift af kronans rätt till danaarf.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Punkten 3.

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist.

Sedan till Kongl. Maj:t ansökningar inkommit dels från Sala stadsfullmäktige, dels ock från Maria Sofia Böhlmark och Carolina Böhlmark, angående eftergift af ett staten tillfallet danaarf efter aflidne Rådmannen i Sala Johan Nordqvist, hvilket danaarfs belopp, enligt redovisning, den 19 Mars 1878 uppgick till 12,539 kronor 41 öre, hade Kongl. Maj:t, som funnit berörda ansökningar icke till annan åtgärd föranleda, nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

då Sala stad i ersättning för förlorad tullfrihet af statsverket åtnjöte ett årligt belopp af 104 kronor 72 öre, af de ifrågavarande danaarfsmedlen ett belopp af 2,100 kronor, i kapital, efter räntefot af fem procent, motsvarande i jemnadt tal omförmälda tullfrihetsersättning, måtte få Sala stad tilldelas, under vilkor att staden för framtiden från samma ersättning afstode.

I sammanhang med denna nådiga framställning hade Utskottet till behandling förehaft en af Herr *A. Fredenberg* inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (N:o 125), deri föreslagits, att, sedan kammaradvokatfiskalens andel äfvensom den föreslagna aflösningssumman för afstående af staden Salas rätt till ofvannämnda tullfrihetsersättning, 2,100 kronor, blifvit från danaarfvets hela belopp, 12,539 kronor 41 öre, afdragne, återstoden, eller omkring 6,000 kronor, måtte tillerkännas Sala stad för att bilda en understödsfond för fattiga skolbarn.

Och hade Utskottet, i anledning af nämnda förslag, hemstält:

a) att Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om berörda danaarfsmedel täckts föreslå; och

b) att Herr A. Fredenbergs omförmälda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af *mom. a,* blef Utskottets deri gjorda hemställan bifallen.

Beträffande åter *mom. b* uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Fredenberg: Då Stats-Utskottet utan någon enda reservation afstyrkt min motion, att en del af den Rådmannen Nordqvists efterlemnade qvarlåtenskap skulle till belopp af 6,000 kronor tillerkännas Sala stad, för att bilda en understödsfond för fattiga skolbarn, så inser jag mer än väl, att föga eller ingen utsigt förefinnes för att Kammaren skall bevilja den sökta eftergiften. Men då jag här uppträder icke för att bereda Sala stad ett enda öres lättnad i dess fattigvårdstunga, utan endast såsom målsman för nämnda samhälles fattiga skolbarn, så hoppas jag att Kammaren åtminstone skall välvilligt lyssna till den förbön, som jag nu fäller för dessa barn.

Som herrarne behagade inhemta af min motion, afled Rådmannen Nordqvist i Sala den 5 December 1875, utan att efterlemna kända arfvingar. Bland hans efterlemnade papper fans ett af honom med egen hand upprättadt, fast ej undertecknadt testamente, deri han, sedan han bekräftat de i ett muntligt testamente af den 28

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

Mars 1871 gjorda dispositionerna till förmån för några gamla trotjenare m. m., förklarat att återstoden af hans förmögenhet skulle tillfalla en under fattigvårdsstyrelsen i Sala ställd fond till understöd åt stadens fattiga barn.

I min motion nämner jag äfven, att Rådman Nordqvist hade en egen och särdeles lätt igenkänlig handstil, så att flere personer, hvilkas trovärdighet icke är tvifvel underkastad, kunnat taga på sin ed, att han sjelf skrifvit ifrågavarande testamente. Då härtill kommer, att den aflidne hedersmannen i öfver 70 år tillhört Sala samhälle och der samlat sin lilla förmögenhet, samt att han nu vid sin lefnads afton, då hustru och ett enda barn långt förut aflidit, stod utan närmare anhöriga, så är det ju helt naturligt, att han gerna skulle ihågkomma det samhälle, som han under en lång lefnad gagnat med sin verksamhet. I dessa omständigheter torde således ligga fullt tillräckliga moraliska bevis för att ifrågavarande dokument uttryckte den aflidnes sista, vackra vilja.

Från den juridiska rättens synpunkt betraktad, vet jag mer än väl att de fattiga barnens sak är ohjelpligen förlorad, men då Riksdagen både kan och får i fall, sådana som detta, döma efter barmhertighetens ännu högre rätt, så borde det enligt min åsigt vara för Kammaren mera tillfredsställande att här tillämpa denna fullkomligare och mildare rätt framför bestämmelserna i Ärfda-balken af 1734 års lagbok, helst sådan praxis äfven förut gjort sig gällande. Till stöd för nämnda påstående ber jag få åberopa 1872 års Riksdags beslut i en del med denna likartade frågor. Kongl. Maj:t hade då för Riksdagen framlagt en proposition, att alla danaarf hädanefter skulle tillfalla den kommun, till hvilken den aflidne hört. Riksdagen svarade härpå: »Till hvad Eders Kongl. Maj:t i förevarande hänseende behagat föreslå har Riksdagen icke funnit skäl att lemna bifall.

Då emellertid ofvan omförmälda, underdåniga ansökningar om efterskänkande af danaarf samtliga blifvit af vederbörande länsstyrelser till bifall förordade, i öfverensstämmelse hvarmed Eders Kongl. Maj:t jemväl gjort nådig framställning om eftergift af kronans rätt till de utaf förberörda danaarf, hvilka fallit inom landtkommuner, har Riksdagen för sin del beviljat de sökta eftergifterna, dervid Riksdagen likväl ansett sig, för det fall att danaarfvet, hvilket är i fråga att afstås till stad, som af statsverket uppbär ersättning för förlorad tullfrihet, uppgår till så stort belopp, att räntan å detsamma motsvarar eller öfverstiger berörda till staden utgående ersättning, böra vid medgifvandet fästa det vilkor, att staden afstår från nämnda ersättning.

För de nu ifrågavarande städer åter, hvilkas anslag öfverstiga räntan å danaarfsbeloppet, har Riksdagen ansett ett dylikt vilkor, som det nyss nämnda, icke kunna bestämmas, utan torde till dessa städer tullfrihetsersättningen fortfarande böra utgå, intill dess, vid

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

frågan om beviljande af någon emot samma ersättning svarande förmån, vilkor kan göras om densammas afstående.»

Åt Arboga stad, för hvilken jag äfven har äran att vara representant, medgaf Riksdagen då för sin del afstående af kronans rätt till danaarf i den efter aflidne instrumentmakaren C. J. Nordqvist efterlemnade qvarlåtenskap, uppgående till 1,033 kronor, utan att härför åberopats annat skäl än att beloppet skulle användas till ett vackert ändamål, nemligen till ökande af den fond, som vore under bildning för uppförande af ett för staden behöfligt sjukhus.

Då jag till stöd för min motion åberopat fullt ut lika bevekande skäl, som i det sist nämnda fallet anförts, och dessutom framlagt fullt moraliskt bevis för att nu ifrågavarande medel varit af den aflidne ämnade åt Sala stads fattiga barn, så bör enligt mitt förmenande min motion ega större hopp om framgång än den af mig omnämnda, vid 1872 års riksdag väckta, i fall Kammaren nu vidhåller de åsigter, som vid denna riksdag uttalades. Jag ber tillika få nämna, att tre städer, nemligen Stockholm, Göteborg och Kristianstad, fått rättighet till alla danaarf, som falla inom dessa städer. Utan att missunna dessa städer denna rättighet, tyckes det mig dock som om en dylik förmån borde tillfalla alla kommuner utan undantag såväl i stad som på landet, dock under det vilkor, att danaarfven icke få användas till de ordinarie fattigvårdsutgifterna, utan endast såsom ett tillskott för att bereda de fattige något större välbefinnande än det som inrymmes i vår nuvarande fattigvårdsstadga. Så t. ex. vill jag nämna, hurusom, på min framställning, Sala stads fullmäktige för tre år sedan beslöto, att af den der utgående s. k. hundskatten hälften skulle insättas i lifränteanstalten åt barn, som födas af fattiga föräldrar, och andra hälften användas till inköp af strumpor och skodon åt fattiga skolbarn. Nyttan och välsignelsen af den senare anordningen har staden redan haft tillfälle att erfara, ty vi hafva redan med glädje och tillfredsställelse sett, huru mången liten parfvel, som förr var blek och blåfrusen, återfått sina blomstrande och rosenröda kinder. Inom Sala samhälle finnas för närvarande ej mindre än 722 skolbarn, och således är det klart att de 30 à 40 par strumpor och skodon, som årligen utdelas, på långt när icke räcka till åt dem, som deraf äro i behof, ty säkert är att många ännu gå med trasiga skodon och strumpor, som borde ersättas med nya. Till sådant vackert ändamål hade just meningen varit att använda ifrågavarande belopp, derest staden fått detsamma sig tilldömdt.

Herr Talman, på den fattiges väg växa, äfven under lifvets vårdag, sällan några blommor, och derför vågar jag hoppas, att de, som kunna spira upp ur den gamle hedersmannen Nordqvists tilltänkta välvilja och gifmildhet, af Andra Kammaren icke skola plockas bort från de fattiga skolbarnen i Sala. Jag har nu till Kammaren framfört deras bön och hoppas att Kammaren välvilligt skall behjerta densamma.

Under denna förutsättning vågar jag anhålla att Kammaren ville bifalla min motion.

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

Häruti instämde Herrar *Lundegård* och *Otto Karlsson*.

Herr O. B. Olsson: Den föregående talaren åberopade till stöd för sin motion ett testamente, som aflidne Rådmannen J. Nordqvist i lifstiden skulle hafva upprättat. Men jag vill upplysa derom, att den åberopade handlingen icke är något testamente, utan endast en slags promemoria. Jag är här försedd med denna handling, som hvarje af Kammarens ledamöter, som det önskar, kan få betrakta. Visserligen vill jag icke förneka, att Nordqvist vid något tillfälle under sin lifstid skrifvit nämnda promemoria; men för huru lång tid sedan detta skedde, derom kan ingen menniska meddela någon upplysning. Dessutom är den hvarken undertecknad eller daterad. Faktiskt är derjemte att vid det vittnesförhör, som egde rum angående denna promemoria, upplyste ett vittne, Rådmannen Ekstedt, att då han, för hvilken Nordqvist förut uppvisat denna promemoria, vid ett tillfälle erinrat denne om att göra allvar af sin goda afsigt i ifrågavarande hänseende, så hade Nordqvist med anledning häraf omnämnt, att de i promemorian upptagne personer skulle komma i åtnjutande af de i promemorian upptagna förmåner, den ene af 5,000 och de andre hvardera af 1,000 kronor. Dessa personer äro äfven upptagne i promemorian. Nordqvist hade i Rådman Ekstedts och ett fruntimmers närvaro förklarat, att de skulle få de i promemorian bestämda beloppen. Men Nordqvist hade vid detta tillfälle icke omnämnt de dispositioner, som han gjort till Sala samhälle. Således måste man antaga att det icke varit hans yttersta vilja, att Sala stad skulle bekomma dessa dispositioner.

Då jag således med stöd af vittnens edliga intyg kan sluta till att det icke varit den aflidnes sista och yttersta vilja att Sala stad skulle blifva egare af nu ifrågavarande del af hans qvarlåtenskap, så har jag, i likhet med Stats-Utskottet i öfrigt, ej ansett mig kunna tillstyrka bifall till Herr Fredenbergs motion. Det vackra handlingssätt, som Sala stad, enligt talarens uppgift, mot stadens fattiga skolbarn ådagalagt, länder visserligen denna stad till heder, men det tillkommer denna kommun, likasom hvarje annan, att draga försorg om sina fattiga barns skolgång och beklädnad, der sådant är nödvändigt. Detta åligger hvarje kommun, om också de fullgöra denna skyldighet till större eller mindre mån. Af detta skäl och då, på sätt jag nyss nämnt, ifrågavarande disposition icke kan anses utgöra ett uttryck af den aflidnes yttersta vilja, får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Torpadie: Det högt ärade Stats-Utskottet har visserligen handlat ganska konseqvent i sin behandling af Kongl. Maj:ts propositioner och Herr Fredenbergs motion, och det kan derföre

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

icke falla mig in att på något sätt uppträda mot Utskottet. Men konseqvensen är en sak. En annan sak är att man ofta sett, att Stats-Utskottet icke tyckes hafva något synnerligt mycket emot, om Kammaren vid ett eller annat tillfälle, då behjertansvärda skäl förekomma, är af en annan mening än Utskottet. Den ärade motionären har redan sagt, att han icke gerna kan hemta något juridiskt stöd för sitt förslag af den anteckning, som fans efter aflidne Rådmannen Nordqvist; och jag är icke den, som vill på något sätt jäfva detta. Det är således icke på grund häraf, som jag skulle vilja understöda motionären, utan på grund af det intresse och den välvilja denna Kammare alltid visat för folkundervisningen. Det är sant, att det icke finnes någon kommun, som icke har fattiga skolbarn och som icke äfven får vidkännas sin skyldighet att efter förmåga sörja för dem; men här föreligger endast frågan om *en* kommun, och jag har derföre gerna med min röst velat bidraga till en annan utgång af frågan än den fått i Stats-Utskottet. Jag sjelf är sedan många år tillbaka ledamot af ett skolråd och vet med hvilken glädje man der mottager beklädnadspersedlar åt fattiga skolbarn. Blott och bart på denna grund, det lifliga intresse jag hyser för folkskoleundervisningen, är det som jag förenar mig med motionären.

Herr *Thomasson* förenade sig med Herr Torpadie.

Herr Granlund: Icke heller jag vill klandra Stats-Utskottet; ty om man betraktar förhållandet från en rent juridisk synpunkt, så har Stats-Utskottet icke kunnat göra annat än det gjort. Men då jag läste motionen och fann, att Rådman Nordqvist efterlemnat en af honom sjelf skrifven fastän ej i laga ordning uppsatt förteckning på, huru han ämnade ställa med sin förmögenhet, och att detta förhållande vitsordats af flera personer, så kom jag att tänka på något som inträffat här i Stockholm. Det hände nemligen för åtskilliga år sedan att en person här i staden dog och efterlemnade en större förmögenhet, som tillföll några slägtingar i Skaraborgs län. Man kan icke säga, att dessa voro medellösa; men de voro dock icke förmögne. Bland den aflidnes efterlemnade papper fans en promemoria, deri han uppgaf, att han ville till ett par kommuner inom Skaraborgs län skänka 100,000 kronor till en kyrkas uppförande inom sin födelseort. Arfvingarne respekterade broderns uttalande, ehuru promemorian icke var ens undertecknad eller daterad, och medgåfvo, att den var skrifven af brodern och voro villige att utföra broderns önskan. Jag tror, att här är ett likartadt förhållande; och då här är fråga endast om circa 10,000 kronor, som skulle komma fattiga skolbarn till godo och man kan taga för gifvet att den aflidnes efterlemnade papper, fastän icke lagenligt, är ett uttalande af hans innersta önskan, hemställer jag om bifall till Herr Fredenbergs motion.

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

Herr Fredenberg: I likhet med Herr Ola Bosson Olsson vet jag mer än väl, att ifrågavarande testamente endast kan betraktas såsom en promemoria, ty det saknar både namn, underskrift och datum, men att det innehåller den aflidnes sista vilja, tror jag man kan sluta deraf, att det just upptager alla de dispositioner, som gjordes i hans muntliga testamente den 28 Mars 1871. När han gjorde sitt muntliga testamente, borde han visserligen hafva för testamentsvittnena nämnt, att han ämnade återstoden af sin qvarlåtenskap åt stadens fattiga, men detta muntliga testamente tillkom på det sättet, att några gamla vänner till honom yttrade, att han borde, då han var till så hög ålder kommen, börja att beställa om sitt hus och framför allt ihågkomma sina gamla trotjenare.

I dessa vittnens närvaro gjorde han då de omnämnda dispositionerna till sina tjenare, och mer än troligt är, att just detta muntliga testamente haft till följd att han upprättat den ifrågavarande promemorian, deri han förklarar huru med hans qvarlåtenskap skall förfaras efter hans död.

Herr Ola Bosson Olsson sade äfven, att det ändamål, hvartill Sala stad ville använda dessa medel, visserligen är mycket vackert, men att det är hvarje kommuns skyldighet att föda sina skolbarn och, om så behöfves, äfven kläda dem. Så tror jag dock icke, att fattigvårdsstadgan kan tolkas, ty håller någon på att svälta ihjel, är det visserligen kommunens skyldighet att föda honom; men att kläda och föda alla fattiga skolbarn, det tror jag att någon kommun icke gör, och att denna skyldighet ej heller kan åläggas densamma. Då dessa medel äro afsedda att användas till ett nyttigt och vackert ändamål, anhåller jag ännu en gång, att Kammaren icke motsätter sig bifall till min motion.

I detta yttrande instämde Herr *von Rehausen.*

Herr Nils Petersson: Det är nog rigtigt, hvad föregående talare anmärkt derom att frågor sådana som denna af Riksdagen behandlats på olika sätt. Förr har man nemligen alltid efterskänkt statens rätt till danaarf; men på senare tider, jag minnes nu icke rätt från hvilket år, har man beslutat att, synnerligast då det var fråga om att kommunen gjorde anspråk på danaarfvet eller det uppgick till något betydligare belopp, skulle det indragas till statskassan. Derföre har Utskottet äfven i år betraktat dessa frågor på det sättet, att, der den aflidne efterlemnat några aflägsna anhöriga, som vore i behof, och arfvet endast utgjordes af bohag eller någon annan mindre värdefull egendom, så har Utskottet tillstyrkt att staten skulle efterskänka sin rätt; men då det gälde ett helt samhälle och summan uppgick till något betydligare belopp, har Utskottet ansett rättast att staten deraf kom i åtnjutande. Och om Riksdagen en gång börjar främja denna princip, så alltid finnes det någon välvillig person, som åtager sig att väcka motion derom, att kom-

Om eftergift af danaarf efter Rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

munen skall få behålla arfvet, ty nog kan man hitta på något godt ändamål, hvartill medlen kunna användas. Men väl kan det sättas i fråga om det vore så alldeles rättvist att på detta sätt bispringa en särskild kommun, då ju alla andra kommuner sjelfva få på egen hand draga försorg om sina fattiga skolbarn. Jag anser derföre att Kammaren bör bifalla Utskottets förslag; ty om icke Riksdagen visar sig konseqvent i detta afseende, så kunna vi vara säkra om att till hvarje riksdag få emotse dylika framställningar. Dertill kommer, att här icke föreligga några särskildt ömmande omständigheter, som tala för bifall till motionen. Oaktadt jag derföre icke på något sätt vill klandra motionären, då han genom framläggandet af sitt förslag icke gjort annat än hvad många andra gjort förut och han dessutom nu i särdeles vackra och anslående ord försvarat sitt förslag, tror jag dock det vara rättast, att Riksdagen vidhåller sin en gång uppstälda princip; och yrkar jag derföre bifall till den föredragna punkten.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade icke ämnat att yttra mig i någon af de frågor, som afhandlas i det föreliggande betänkandet, om icke i allt fall diskussion hade uppstått. När jag nu emellertid har ordet, får jag säga, att jag visserligen anser, att Herr Fredenberg anfört ganska goda skäl för sitt yrkande, men att jag icke dess mindre kommer att rösta för bifall till Utskottets hemställan. Hvad jag dock egentligen nu velat fästa uppmärksamheten på, är nödvändigheten af att få en ändring i lagstiftningen om danaarf, ty min öfvertygelse är, att staten aldrig på dessa danaarf vinner så mycket, som det kostar att besluta om deras användande. Här hafva vi danaarf som uppgå till 113 kronor, 346 kronor, 507 kronor o. s. v.; och om man betänker den vidlyftiga skriftvexling, som måste försiggå, innan Kongl. Maj:t hos Riksdagen kan göra framställning i dylika ämnen, och sedan utskottsbetänkanden, frågans föredragning och afgörande i Kamrarne, så får staten derför betala icke så litet. Det skulle derföre, efter mitt sätt att se saken, vara högeligen önskvärdt, om Riksdagen en gång för alla kunde bli qvitt dessa frågor, antingen genom ett bestämdt förklarande, att alla danaarf skola ingå till statsverket eller att vederbörande kommuner få behålla dem, utan att Riksdagen för hvarje gång behöfde dermed besväras. Efter hvad jag hört, lära såväl Stockholms som Göteborgs och Kristianstads kommuner redan på något besynnerligt sätt, jag vet icke huru, en gång för alla fått sig tillerkänd rätt att åtnjuta alla inom kommunen fallande danaarf. Det har många gånger förvånat mig, att man aldrig hörde af någon framställning om eftergift af danaarf till förmån för t. ex. Stockholms stad, och jag tyckte, att kommunen i det afseendet visade sig ganska generös; men vid närmare efterfrågningar, huru härmed förhölle sig, fick jag det svaret, att här tar kommunen alla danaarf utan att fråga vare sig Kongl. Maj:t eller Riksdagen. För min del anser jag det vara

fullkomligt likgiltigt, i hvilken rigtning en lagförändring i detta afseende komme att gå, om staten finge uppbära danaarfven, eller orterna; men jag har nu endast velat fästa uppmärksamheten på nödvändigheten af en lagförändring för att komma ifrån dessa ständigt återkommande små frågor.

Om eftergift af danaarf efter rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

Herr Sven Andreasson: Så länge vi hafva en lag, som föreskrifver, att danaarf skall tillfalla kronan, anser jag det icke vara rätt, att, såsom hittills varit vanligt, Riksdagen besväras med framställning, att snart sagdt hvart enda danaarf skall efterskänkas, oftast till förmån för någon kommun. Det synes också, som Kongl. Maj:t nu i någon mån börjat bryta den praxis, som hittills i detta afseende blifvit följd, så att numera vederbörande kommun icke skall få mera än så stor del af danaarfvet som en kommuns fordran af staten kan belöpa sig till; och en sådan princip har nu äfven följts af Utskottet. För min del kan jag icke heller anse det väl betänkt, att staten afstår danaarf till förmån för en kommun. Deremot kunna ömmande omständigheter finnas för att en enskild må få behålla det, såsom då en afliden make icke gjort något testamente till fördel för den efterlefvande, men efterlemnat ett mindre hus, som de bebo, eller annan egendom, som det för den efterlefvande kan vara nödvändigt att få behålla. Men att Riksdagen hvarje år skall besväras med framställningar om afstående af danaarf åt kommuner anser jag, som sagdt, icke vara i sin ordning; och på denna grund får jag vördsamt anhålla om bifall till Utskottets förevarande hemställan.

Herr J. Andersson i Tenhult: Jag för min del kan icke gilla den åsigten, att Riksdagen, på sätt här är föreslaget, skall efterskänka kronans rätt. Vi sågo för några dagar sedan, hurulédes, då fråga var om ett förslag att använda 10,000 kronor, eller ungefär samma belopp som nu, såsom bidrag åt alla fattiga församlingar för folkskolelärarnes aflöning, detta då icke kunde bifallas. Nu gäller frågan att taga en summa af omkring 10,000 kronor och gifva den åt ett enda samhälle. Fattiga finnas förmodligen i alla kommuner; och denna nu ifrågavarande kommun bör hvad angår statens bidrag till fattigvården icke hafva något företräde framför andra. I egenskap af fjerdingsman har jag under 28 år indrifvit oguldna kronoutskylder och dervid bevittnat, med hvilken möda de mindre bemedlade betalat dem. Den summa, som saken nu angår, är, såsom sagdt, lika stor som den, hvilken för några dagar sedan var i fråga att anslås åt alla mindre bemedlade församlingar i riket såsom bidrag till kostnaderna för folkskoleundervisningen, men som nekades, och lika stor som kanske hela skatten till staten af bortåt tusen smärre landtfastigheter mångenstädes i landet. Jag kan vid sådant förhållande icke annat än yrka afslag å Utskottets betänkande i denna punkt.

Om eftergift af danaarf efter rådmannen J. Nordqvist. (Forts.)

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och ledningen af Kammarens förhandlingar öfvertogs af Herr vice Talmannen, som lemnade ordet till

Herr Wieselgren, hvilken anförde: Att döma af diskussionen i dag liksom under de närmast föregående dagarne måtte vi anse oss ännu hafva ofantligt mycken tid qvar innan riksdagen skall sluta. Äfven jag vågar i följd deraf taga Kammarens tid i anspråk, för att besvara en »pik», som från dalabänken rigtats mot den stad, för hvilken jag är en af representanterne. Han undrade nemligen hvilka besynnerliga orsaker kunde föranleda dertill, att danaarf aldrig inginge till staten från Göteborgs stad. Med anledning häraf får jag upplysa honom om att rätten att behålla danaarf varit staden Göteborg medgifven allt sedan stadens grundläggning. Den var en af de »förmåner», genom hvilka Gustaf II Adolf i sina privilegier för detta samhälle sökte locka bland andra »landtbefolkningen» att taga sig bostäder på de dåvarande ängarne vi Göta elfs mynning.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, det i Herr Fredenbergs ifrågavarande motion framlagda förslag måtte antagas; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Som votering begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i 3:dje punktan mom b af utlåtandet N:o 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Herr A. Fredenbergs förevarande motion.

Omröstningen försiggick och utföll med 111 ja mot 66 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 4—8.

Biföllos.

Punkten 9.

Om eftergift af danaarf efter bergsmannen O. Korsgård.

I denna punkt hade Utskottet yttrat sig öfver Herr *A. Fredenbergs* inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 49, afseende efterskänkande af Kongl. Maj:ts och Kronans rätt till danaarf efter bergsmannen Olaus Korsgård i Sala och hans hustru Anna Katarina Gripenfeldt till förmån *dels* för vissa fattiga personer, hvilkas slägtskap med bemälda hustru, ehuru den icke kunnat med prestbetyg styrkas, likväl vore genom fleres ed intygad, *dels* ock för Sala stad, som skulle ega att använda mannens andel till understöd åt fattiga skolbarn; och hade Utskottet, på anförda skäl hemstält:

att nämnda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Fredenberg yttrade: Då Kammaren redan afslagit min första motion om att danaarfvet efter Rådmannen Nordqvist skulle tillerkännas Sala stad, vill jag nu icke yrka bifall till den del af min nu förevarande motion, deri jag föreslagit, att hälften af danaarfvet efter bergsmannen Korsgård måtte af staten efterskänkas till förmån för samma stad. Men om Kammaren deremot afslår den delen af min motion, i hvilken jag hemstält att de fattiga slägtingarne till Korsgårds hustru måtte erhålla hennes del i boet, så fruktar jag att en orättvisa kommer att begås emot hennes otvifvelaktigt lagliga arfvingar. Jag vet väl, att jag äfven här råkar i kollision med obevekliga juridiska föhållanden. Men jemte det jag i min motion visat, att arfvingarne icke förmått med fullt juridiskt bindande bevis styrka sin slägtskap med den aflidna, till följd deraf att Torsåkers kyrkoböcker uppbrunnit, har jag på samma gång framhållit, att sex trovärdiga personer kunnat med ed styrka, att de ifrågavarande personerna verkligen egt slägtskap med Olaus Korsgårds hustru; och detta borde väl, då eldsolycka gjort full bevisning omöjlig, kunna anses vara för Kammaren tillräckligt intyg för att godkänna slägtskapsförhållandet. Utskottet yttrar bland annat: »då emellertid hvarken af hvad i motionen finnes anfördt eller utaf de till Utskottet öfverlemnade handlingar i ärendet kunnat med visshet utrönas, hvilka personer motionären afsett skola komma i åtnjutande af hustru Korsgårds qvarlåtenskap» etc. I den bilaga, jag till Stats-Utskottet inlemnat, har jag emellertid uttryckligen namngifvit de personer, som borde blifva delaktiga af arfvet efter hustru Korsgård. Det finnes nemligen tvenne slägtgrenar, af hvilka den mindre grenen redan under makarne Korsgårds lifstid undfått betydliga förmåner, medan deremot den andra grenen icke har fått ett enda öre. Det är för denna sistnämnda slägtgren, som jag anropar Kammarens barmhertighet, och deras namn äro, som sagdt, tydligen angifna i min inlaga till Stats-Utskottet. De äro torparen Lars Larssons hustru Margaretha, enkan Molins 4 barn, arbetskarlen Jan Olssons hustru

Om eftergift af danaarf efter bergsmannen O. Korsgård. (Forts.)

Lovisa och soldaten vid lifkompaniet af Helsinge regemente Lindgrens aflidna hustrus 3:ne barn. Då jag vid genomläsandet af Stats-Utskottets utlåtande förestälde mig, att jag gjort mig skyldig till ett förbiseende deruti, att jag måhända icke tydligen namngifvit arfvingarne, instälde jag mig i Stats-Utskottet och fick der full bekräftelse på, att i min inlaga ingenting i det fallet blifvit försummadt. Jag yrkar för den skull, att dessa arfvingars rättigheter må af Kammaren respekteras och behjertas. Summan gäller här blott 600 kronor, som skulle på fyra håll fördelas åt lika många fattiga arbetarefamiljer; och statsverkets ställning är väl icke så skral, att det ej bör vara något värdt att bringa välsignelse och rättvisa åt dessa fattiga familjer.

Jag yrkar således bifall till den del af min motion, som afser att ifrågavarande danaarf må öfverlemnas åt de nämnda fyra familjerna.

Herr O. B. Olsson: Hvad beträffar motionärens påstående, att det skulle vara ådagalagdt, att de ifrågavarande personerna verkligen äro arfvingar efter den aflidna, så torde väl detta kunna vara tvifvel underkastadt, enär såväl de myndigheter, som utredningsvis haft med frågan att göra, som äfven Högsta Domstolen, hvilken år 1877 slutligen afdömt målet, icke ansett det vara styrkt, att några arfvingar verkligen funnes, hvarför också Högsta Domstolen förklarat behållningen skola som danaarf tillfalla Kongl. Maj:t och kronan. Under sådana förhållanden är det, som sagdt, märkvärdigt, att motionären velat vidhålla sitt påstående om att arfvingar skola finnas.

Att kyrkoböckerna, medelst hvilka förhållandet hade skolat kunna styrkas, äro uppbrunna, vill jag för min del visst icke bestrida, men hvad beträffar den tabell, som är uppgjord för att visa slägtskapen mellan ifrågavarande personer, så vet man ju icke ens, hvem som upprättat den, om det gjorts af någon myndighet eller af motionären sjelf, ty den är icke ens undertecknad. Att sålunda deraf sluta till, att arfvingar verkligen finnas, synes mig vara minst sagdt besynnerligt, helst det strider emot hvad myndigheterna ansett vara förhållandet. Dessutom vill jag hemställa till Kammaren, hvart det skall leda, om Riksdagen gifver sitt bifall till att dessa 600 kronor finge utdelas åt de uppgifne afvingarne. Hvad blir följden deraf? Jo, arfvingarne skola tvista sins emellan; och det är ingalunda osannolikt, att till och med långvariga rättegångar komma att uppstå. Om medlen blefve utdelade efter den slägttafla jag har här i min hand, skulle vidare somliga arfvingar få på sin lott emellan 3 och 4 kronor, naturligtvis finnes det också några som finge större belopp. Kammaren skulle sålunda, efter mitt förmenande, handla mycket oklokt, om den ej bifölle hvad Utskottet i den föreliggande punkten föreslagit; och får jag för den skull yrka bifall till ifrågavarande hemställan, hvartill jag anser mycket goda skäl förfinnas.

Herr Fredenberg: Jag vet väl och erkände också nyss, att

någon juridiskt bindande bevisning om ifrågavarande personers slägtskap med den aflidna ej kan åstadkommas, då den olyckan inträffat att kyrkoböckerna i Torsåkers församling uppbrunnit. Men, såsom jag äfven yttrade, hafva sex trovärdiga personer styrkt, att en sådan slägtskap förefinnes; och detta borde väl utgöra tillräckligt starka billighetsskäl för Kammaren att låta arfvingarne undfå det ifrågavarande lilla arfvet. Att rättegångar derigenom skulle behöfva uppstå, inser jag ej, då Riksdagen ju uttryckligen skulle nämna de personer, till hvilkas fördel danaarfvet efterskänktes. Det är fyra familjer tillhörande den ena slägtleden som skulle dela arfvet, hvilket således med en fjerdedel tillkommer hvar och en af dem. Den andra slägtleden åter kan naturligtvis ej göra anspråk på något, då dess rätt dertill ej blifvit af Riksdagen erkänd. Dessutom ligger det ju i sakens natur, att, då Riksdagen efterskänker sin rätt till danaarf, detta utgör en gåfva till den eller de personer, Riksdagen behagar nämna.

Om eftergift af danaarf efter bergsmannen O. Korsgård. (Forts.)

Jag vågar fortfarande anhålla om bifall till nu ifrågavarnde del af min motion.

Herr Olof Jonsson: Jag vill endast hemställa till Kammaren, huruvida icke dessa danaarfs-angelägenheter redan tillräckligt upptagit tiden för att vi nu kunde med acklamation bifalla Stats-Utskottets föreliggande förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och Herr vice Talmannen framstält propositioner å de yrkanden som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 10.

Blef jemväl bifallen.

§ 9.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, angående åtskilliga ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen.

Punkten 1.

Mom. a.

I anledning af *dels* Kongl. Maj:ts förslag, att tullen å bränvin och sprit, alla slag, måtte höjas med samma belopp, hvarmed tillverkningsafgiften för bränvin enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle ökas, eller 40 öre pr kanna, då varan på fastager införes, och således bestämmas till 1 krona 35 öre för franskt drufbränvin samt till 1 krona 70 öre för bränvin och sprit, andra slag, allt vid en

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

alkoholhalt af 50 procent, samt att för bränvin och sprit, som införes på buteljer eller krus, tullsatsen måtte bestämmas till 2 kronor 70 öre pr kanna, *dels* ock ledamöterne af Andra Kammaren Herrar *P. Hübinettes* och *C. Magnis* uti motionerna N:is 10 och 104 gjorda framställningar, att införseltullen å arrak och rum måtte höjas med 25 procent af den för nämnda vara nu bestämda tullsats, samt att Bevillnings-Utskottet ville föreslå Riksdagen att höja tullen å bränvin och sprit till minst hälften af dess nuvarande handelsvärde, der icke motsvarande tull enligt nu gällande tulltaxa vore åsatt, hade Utskottet i förevarande moment gjort följande hemställan:

»att Riksdagen ville, med afslag å hvad Herrar Hübinette och Magni i frågan föreslagit, besluta att rubriken *Bränvin* och *Sprit* i tulltaxan må erhålla den förändrade lydelse bilagda författningsförslag utvisar; dock att, derest den med Frankrike nu gällande handelstraktat icke för nästkommande år förnyas, den för drufbränvin, som inom Frankrike tillverkats och derifrån sjövägen direkte hit införes, fastställda lägre tullsats höjes till samma belopp, som för spritvaror i allmänhet blifvit bestämdt.»

Nämnda rubrik i det betänkandet bifogade förslag till tulltaxa lydde sålunda:

Bränvin och *Sprit:*			
på fastager:			
af säd, potates eller andra jordfrukter	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15°C.	1	50
af ris: arrak	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C.	1	50
af socker: rum	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C.	1	50
af vindrufvor:			
då varan är i Frankrike tillverkad och derifrån sjövägen direkte införes	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C.	1	15
då varan är annorstädes tillverkad eller på annat sätt införes	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C.	1	50
af annan frukt	1 kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C.	1	50
på buteljer eller krus:			
alla slag	1 kanna utan afseende på alkoholhalten.	2	30

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan, yttrade

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Herr Lundblad: Uti föreliggande betänkande har Utskottet ej föreslagit någon förhöjning i tullen på »likör». I nu gällande tulltaxa är denna vara upptagen till en tull af 2 kronor per kanna. Skulle nu de i föreliggande betänkande föreslagna förhöjningar i tullen för andra spritvaror till 2 kronor 30 öre per kanna blifva af Riksdagen godkända, så blefve derigenom tullen för likör lägre än för bränvin »alla slag». Af detta motiv tillstyrker jag bifall till Utskottets förslag, men med tillägg, att likör skall draga en tull af 2 kronor 40 öre per kanna.

Herr Lönegren: Jag är förekommen af siste talaren; jag hade tänkt framställa samma som han föreslog. Tullsatsen för bränvin och sprit på buteljer är för närvarande 1 krona 90 öre, men för likör 2 kronor pr kanna. Nu har Bevillnings-Utskottet föreslagit tullen för bränvin och sprit på buteljer till 2 kronor 30 öre, men ej ifrågasatt motsvarande förhöjning i tullsatsen för likör. Detta Utskottets förfaringssätt måste jag för min del anse inkonseqvent, i synnerhet som Utskottet samtidigt föreslagit en förhöjning i tullen å æther etc. från 2 kronor 60 öre till 3 kronor kannan. Mot en förhöjning i tullen på likör skall man måhända invända, att franska traktaten lägger hinder i vägen derför, och det gör den också för närvarande till innevarande års utgång. Men då Utskottet längre fram i betänkandet föreslagit en vilkorlig höjning i vintullen med nära 50 procent, beroende deraf huruvida franska handelstraktaten för nästa år blir gällande eller ej, så torde Utskottet äfven kunnat föreslå en sådan vilkorlig förhöjning af tullsatsen för likör.

Friherre Fock: Jag ber endast att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att något förslag till ändring i tullsatsen för likör icke blifvit i Kammaren väckt i form af motion, och att Utskottet ej ansett sig böra föreslå någon förändring i densamma. Vid sådant förhållande yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Lundblad: Likör måste räknas till sprithaltiga drycker och bör med afseende å tullafgiften naturligtvis betraktas i förhållande till sin styrka. I fråga om vin gör tulltaxan skilnad mellan vin af ända till 21 procent alkoholhalt och vin af högre än 21 procent. Men då likör, som sagdt, ej kan räknas till vin, utan till bränvin och sprit, så torde Kammaren ej böra utan föregående behandling af vederbörande Utskott vidtaga någon förhöjning i tullen på likör. Jag yrkar derföre återremiss af Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Granlund: Likör tillhör ovilkorligen spritvaror, och då förhöjd tull å andra spritvaror föreslagits, så anser jag att äfven tullen på likör, en vara, som hufvudsakligen utgör ett af den förmögnare allmänheten begagnadt njutningsmedel, också bör åsättas

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

högre tull. Visserligen har, såsom Utskottets ordförande erinrat, ingen motion blifvit väckt om förhöjning af tullsatsen å denna vara; men Utskottet har ju sjelf motionsrätt och kan således, oberoende af den omständigheten, huruvida motion i frågan blifvit väckt eller ej, föreslå en tullförhöjning. Jag yrkar således återremiss.

Herr *Gustaf Ericsson* instämde med Herr Granlund.

Herr Lönegren: Jag ber blott få erinra, att någon motion om förhöjning i tullafgiften för artiklarne æther, æther spirituosus samt ætherarter icke heller blifvit väckta. Jag hade derföre trott, att, då Utskottet det oaktadt föreslagit förhöjning af tullen å dessa artiklar, Utskottet också bort föreslå högre tull å artikeln likör.

För min del anhåller jag om återremiss.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag förenar mig i de åsigter, som här uttalats af de två föregående talarne, men jag hemställer till Kammaren, hvartill en återremiss skulle tjena, då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag i föreliggande punkt. Följden af en återremiss skulle vid sådant förhållande endast blifva, att Utskottet inkomme med en hemställan till Kammaren att fatta beslut i frågan; och, då Kammaren anser sig vara förhindrad att nu kunna besluta i öfverensstämmelse med de i Kammaren uttalade åsigterna, föreställer jag mig, att förhållandet skall blifva detsamma, när betänkandet återkommer från Bevillnings-Utskottet. Huru gerna jag än skulle önska att Riksdagen ville biträda de åsigter, som under diskussionen i frågan här blifvit uttalade, kan jag dock icke finna att detta är möjligt, så vida icke Utskottet, med åsidosättande af sitt nu afgifna betänkande, inkommer med ett särskildt förslag i den i Kammaren uttalade rigtningen. Emellertid, då Bevillnings-Utskottet och ej Kamrarne hafva motionsrätt i frågan, hoppas jag, att, efter de uttalanden, som här nu egt rum, Bevillnings-Utskottet, om icke under denna, åtminstone vid den kommande riksdagen, ej skall förglömma att framlägga ett sådant förslag, som här påyrkats, vare sig motion i frågan väckes eller ej, emedan en sådan åtgärd är byggd på billiga och rättvisa grunder. För närvarande kan jag dock ej komma till annat resultat än att yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Fock: Jag är förekommen af den föregående talaren, som fäste uppmärksamheten derpå att Första Kammaren redan fattat beslut i frågan. Vid sådant förhållande vet jag icke, hvartill en återremiss skulle tjena. För resten är det visserligen sant, att Bevillnings-Utskottet har motionsrätt; men då Utskottet icke funnit skäl att hittills begagna sig af denna rätt i nu förevarande fall, torde något skäl att nu göra bruk af densamma ej ligga deruti att denna Kammare återremitterar punkten, sedan Första Kammaren bifallit den oförändrad.

För min del yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Herr Jöns Rundbäck: En af de grundsatser, som genomgå frihandelshistorien och som frihandlarne använda såsom slagord, är den, att det är den fattigare befolkningen, som de vilja göra så godt och väl genom att borttaga tullarne. Men genom att sätta låga tullar å bättre utländsk spirituosa tror jag icke att man gör den fattigare befolkningen någon tjenst, ty de mindre bemedlade lära nog icke få smaka så mycket af arrak och de finare konjakssorterna; förbrukningen af dessa varor hos dem är icke mycket stor.

För min del anser jag, att det är ett öppet spektakel, att, då man för den simplaste spritvara måste erlägga i tull 1 krona 50 öre per kanna, konjak, som kostar 6 kronor buteljen eller 24 kronor kannan, icke drager högre tull. Förbrukar man bränvin, får man betala 100 procent eller mer än 100 procent i skatt; men förbrukar man finare spritvaror, så behöfver man icke betala mera än 20 procent eller 15 procent. På detta sättet tillämpa frihandlarne sin vackra grundsats; och så har Utskottet äfven gjort här. Jag kan för min del icke annat än finna, att Herrar Hübinette och Magni haft goda skäl för de af dem väckta motioner om förhöjning i tullen å arrak och rum, och på grund af deras framställningar yrkar jag derföre, att tullen å dessa varor måtte förhöjas med 25 procent af värdet. Denna förhöjning kan icke hafva något inflytande på franska handelstraktaten; ty den kan ske oberoende af denna traktat. Man måste börja här, för att äfven i andra fall få några rimliga tullsatser. Det blir ändå en billigare beskattning denna tullförhöjning än bränvinsskatten utgör för bränvinstillverkaren.

I sammanhang härmed vågar jag hoppas, att den franska handelstraktaten icke längre skall lägga något hinder i vägen att få en högre tull på dyrbarare viner. Det kan icke vara rimligt att vin, som kostar 8 à 10 kronor buteljen, förtullas till samma pris som vin, som kostar 1 krona. Man köper i vårt land vin af sämre sort för 90 öre buteljen, inberäknadt tullsatsen; och det finnes vin, som kostar 10 kronor buteljen, men båda draga samma tullsats. Är ett sådant system rimligt? I år är det icke värdt att härom tala. Det är ett önskningsmål för framtiden. För närvarande yrkar jag derföre, såsom jag redan sagt, endast att, i öfverensstämmelse med Herr Hübinettes motion, tullen å arrak och rum måtte förhöjas till 25 procent af nuvarande tullsats å samma varor.

Häruti förenade sig Herr *Lind*.

Herr A. Andersson i Intagan: Jag erkänner fullkomligt det origtiga deri, att en billigare vara i många fall drager lika hög tull som en dyrare. Så är förhållandet med artiklarne vin, arbetad tobak o. s. v. Men man kan icke göra någon åtskilnad i detta fall mellan en billig och en dyr vara. Om man skulle bestämma tullsatsen i förhållande till fakturavärdet, så skulle importören nog komma att förfara på samma sätt som i forna tider, då tullen på detta sätt

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

åsattes för att få tullen så låg som möjligt. Man lärer nemligen då hafva praktiserat sålunda, att man hade två olika fakturor; den ena, den högre, var bestämd för köpmannen, och den andra, den lägre, skulle utgöra den handling, som skulle uppvisas i tullkammaren för varans tullbehandling. När man kom underfund med detta, ansåg man, att det icke mycket tjenade till att förtulla varor efter deras värde, utan följden blef, att detta tullsystem öfvergafs och tullen åsattes utan allt afseende å varuvärdet.

Jag slutar med hvad jag började, nemligen att jag beklagar, att förhållandet så är, att man icke kan bestämma högre tull å de dyrare varorna än å de billigare. Men då så är, kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Biesert: Jag ber att få instämma i hvad den föregående talaren anförde om svårigheten att åsätta tull efter varans värde. Man vet, att föregående tulltaxor innehållit sådana bestämmelser, men man har måst öfvergifva dem af rent praktiska skäl.

I afseende å artikeln *likörer* ber jag få nämna, att denna just är en af de artiklar som äro inbegripna i franska handelstraktaten, der det heter: »likörer på buteljer eller krus, utan afseende å alkokolhalten 1 kanna 200 öre.» Således har Utskottet icke kunnat föreslå någon ändring i tullsatsen å likörer. Likörerna innehålla dessutom icke så hög alkoholhalt, att det derföre kan vara skäl att göra någon ändring uti hvad Utskottet föreslagit.

Herr Åke Andersson: Här, såsom i många andra fall, kan tillämpas det gamla ordspråket att man lägger det drygaste lasset på den svagaste hästen genom att höja skatt och tull på den vara som förbrukas af den mindre bemedlade och låta den fina varan vara ovidrörd. Jag har talat vid många som äro hemma i tullväsendet, och de ha alla försäkrat, att det alls icke är någon omöjlighet att åstadkomma en tulltaxa, lämpad efter varornas olika värden, och sådant vore efter mitt förmenande både billigt och rättvist. Jag anser derföre de åsigter herr Rundbäck uttalat vara ganska välbetänkta och får derföre instämma med honom.

Herr Magni: Att jag till alla delar instämmer i de åsigter, som uttalats af Herr Lönegren, tror jag bör synas af min motion. Men under närvarande förhållanden och då likörer icke äro inbegripna under rubriken: bränvin och sprit, och icke heller motion i frågan blifvit väckt, kan jag icke finna, att återremiss bör komma i fråga, emedan den icke leder till önskadt ändamål, hvarföre det för närvarande torde vara skäl att bifalla Utskottets förslag.

Herr Fredricson: Såsom redan en och annan talare erinrat, är det den franska handelstraktaten, som lägger hinder i vägen för denna förhöjning. Utskottet har derföre icke kunnat komma till

annat resultat än det gjort. Saken är för öfrigt icke värd att så mycket bråka om, ty de mesta likörer, som förbrukas i landet, äro tillverkade *inom* landet.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag har begärt ordet för att instämma med de ledamöter af Kammaren, hvilka yrkat återremiss af den förevarande punkten.

Herr Lönegren har redan fäst Kammarens uppmärksamhet på det hinder, som den franska handelstraktaten för närvarande lägger i vägen för en sådan förhöjning, som nu blifvit satt i fråga. Denna traktat kan dock icke, efter min uppfattning, utgöra något hinder för en vilkorlig förhöjning af tullsatsen å likörer, så mycket mindre, som Utskottet i sjette punkten föreslagit en sådan förhöjning i afseende å artikeln vin, derest traktaten med Frankrike kommer att upphöra; och vid sådant förhållande kan jag icke annat än betrakta — det får Utskottet ursäkta — såsom ett förbiseende att icke äfven en vilkorlig förhöjning af tullen å likörer blifvit af Utskottet ifrågasatt.

På denna grund och då jag föreställer mig, att Medkammaren icke skall finnas obenägen att ingå på denna förhöjning samt vi tyvärr befinna oss i den sorgliga belägenhet, att vi måste söka åstadkomma alla de tillökningar af statens inkomster, som kunna åstadkommas och äro rättsenliga och billiga; så synes mig allt skäl vara för handen för en återremiss, och detta så mycket hellre som jag antager, att denna åtgärd icke skall med en enda timme fördröja riksdagens slut.

Jag yrkar återremiss.

Herr Jöns Rundbäck: Det är beklagligt nog, att Herrar ledamöter af Bevillnings-Utskottet måste erkänna det vara en orättvisa, att man ej kan åsätta tull efter värdet och att de ej se sig goda att rätta en sådan orättvisa. Man har sagt att då skulle begagnas tvenne olika fakturor för att dermed draga Tullverket vid näsan. Jag är öfvertygad att sådant ofog kan undanrödjas, om man allvarligen vill det; men kan det icke ske, utan man fortfarande skall betala samma tull för billigare viner, billigare kläden m. m., som för dyrare varor af samma slag — ja, sägen då icke längre, mina herrar, att I fören de fattiges talan, ty det är ej sant.

Jag fortfar i mitt yrkande, att tullen å arrack och rum måtte höjas med 25 %. Då Herr Hübinettes motion icke går längre, kan icke heller jag göra det. Vill Kammaren återremittera frågan i hela dess vidd, vore det så mycket bättre, emedan Utskottet då möjligen skulle kunna komma på bättre tankar. För min del skulle jag icke hysa någon farhåga för en förhöjning ända till 50 %.

Herr Hedlund: Jag har begärt ordet endast med anledning deraf att fråga blifvit väckt om återremiss.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Vi stå i riksdagens elfte timma, hvarje dag är oss dyrbar. Om icke detta betänkande blifver afgjordt i dag på förmiddagen eller eftermiddagen, utan måste komma under ny behandling i ett annat sammanträde, så kunna vi icke ännu på ett par dagar inom Utskottet slutbehandla allmänna bevillningarne. Man hade tänkt sig, att, om Andra Kammaren afgjorde detta betänkande i dag, skulle genom extra sammanträde i morgon Bevillnings-Utskottet kunna bringa till Kamrarne voteringspropositioner så snart, att vi kunna få gemensamma voteringar om Tisdag. Under sådana förhållanden är det klart, att genom en återremiss ett betänkligt uppskof kunde uppstå i riksdagens afslutande. Jag vill derföre lägga Kammaren, hvilken, lika mycket som jag, är angelägen att få ett hastigt slut på riksdagen, på hjertat att icke annat än i trängande nöd besluta återremisser.

Jag är visserligen icke beredd, då jag icke hört till den afdelning af Bevillnings-Utskottet, der detta ärende handlagts, att yttra mig om den här föreslagna tullförhöjningen å likörer; men hvad jag vet är att behandlingen af denna fråga i Utskottet alldeles icke berott, deraf, att Utskottet velat gynna de förmögnare på de fattigares bekostnad. Vi hafva redan vid riksdagens början ordat om den vigtiga principen af värdetullar eller vigttullar. Jag tog mig då friheten att uppvisa det rigtiga i sjelfva principen af värdetullar, emedan derigenom göres skilnad emellan det dyra vinet och det billiga vinet, den dyra cigarren och den billiga cigarren, det dyra klädet och det billiga klädet o. s. v.; men jag tillade att saken, så enkel och naturlig den är i principen, så outförbar har den visat sig i praktiken. Såsom bevis härpå anförde jag bland annat, hurusom jag hört talas om från Amerika, att fakturerna från afsändningsorten bestyrkas af derför betalde svärjare. Jag hörde härom dagen berättas en tilldragelse som visar, huru ömtålig den frågan i sjelfva verket är. En person bestälde sig för några år sedan en grafvård i Köpenhamn, hvilken grafvård skulle kosta 200 kronor. När räkningen skulle skrifvas af leverantören, frågade denne om räkningen skulle skrifvas å det verkliga beloppet, eller blott på halfva summan, detta blott i och för tullsatsens skull. Frågan om vigt- eller värdetull är således icke så lättlöst, som en och annan tror, som här framkastat förebråelser mot Bevillnings-Utskottet. Jag skulle önska att de sakkunnige män, som tro sig om att lösa frågan, ville vid nästa riksdag väcka motion om återgång till värdetullarne, så att vi kunde få se, om desse klyftige män kunna lösa frågan i praktiken, något hvarföre jag skulle vara särdeles tacksam; men jag vill inlägga en bestämd gensaga mot den beskyllning, som framkastats, att man skulle skrymta, då man säger att man för de fattiges skull ej vill belägga förnödenhetsvaror med hög tull. Jag åtminstone anser mig icke vara träffad af denna anklagelse och tror jemväl att ingen annan af Utskottets ledamöter känner sig berörd deraf.

Om förhöjning af tullen å brännvin och sprit. (Forts.)

Jag ber Kammaren att icke göra så stor affär af en småsak, sådan som denna, och icke kasta upp någon strid om principfrågor i Riksdagens sista timme. Om det nuvarande Bevillnings-Utskottet icke inom sig egt krafter, som kunna lösa detta svåra problem, så må det vara en annan Riksdag förbehållet att i detta Utskott invälja de skarpsynte män, som möjligen kunna åstadkomma lösningen. Med hänsyn till Kammarens önskan att få sina förhandlingar snart afslutade, hemställer jag derföre att vi må göra talen om Bevillnings-Utskottets utlåtande så korta som möjligt — kanske bör jag sjelf bedja Kammaren om ursäkt för att jag öfverträdt denna grundsats — men framför allt anhåller jag, att Kammaren icke må genom en återremiss af denna punkt förlänga Riksdagen.

Grefve Björnstjerna: Jag beklagar ganska mycket att Bevillnings-Utskottet vid denna punkt helt och hållet glömt bort artikeln likörer. Jag skulle för min del i annat fall hafva varit särdeles benägen att äfven å dem höja tullen. Det förefaller mig likväl som om en återremiss icke skulle vara en så enkel sak som den förste talaren på stockholmsbänken sagt; här är icke fråga endast om likörer utan om det vida vigtigare spörsmål Herr Jöns Rundbäck framstälde, det nemligen, hvilketdera som för landet vore lämpligare, värdetullar eller vigttullar.

För min del kan jag icke se annat än att om frågan återremitteras, kommer Bevillnings-Utskottet antagligen att säga: »sedan Första Kammaren fattat sitt beslut, torde Andra Kammaren äfven fatta sitt.»

Skulle deremot Bevillnings-Utskottet mot förmodan taga den af Herr Rundbäck väckta frågan i närmare betraktande, torde saken fordra en vida längre utredning, än man här velat gifva densamma. Riksdagens afslutande kan komma att derigenom betydligt försenas. För min del kan jag dock icke inse att frågan vare sig om tull på likörer eller den om värdetullar är af den vigt för ögonblicket, att tiden för Riksdagens sammanvaro endast derför behöfver framskjutas.

På samma skäl som den ärade representanten på skånebänken yrkar jag således bifall till Utskottets förslag.

Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade derpå ordet till

Herr Hæggström, som anförde: Visst och sant är att de senare dagarne varit särdeles rika på öfverraskningar af mångahanda slag; och ännu tyckas de icke vara slut. Ty man har i dag fått höra att, ehuru det gjorts befogade anmärkningar emot Bevillnings-Utskottet, går det dock icke an att på den grunden återremittera frågan och detta af det storartade skälet att man derigenom möjligen skulle kunna komma att förlänga Riksdagen en eller annan dag. Är detta ett skäl att komma fram med i ett sådant fall som detta, det vill jag just fråga. Man har anmärkt att likörer icke un-

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

der denna punkt blifvit upptagna och förebrått Utskottet detta såsom ett fel; men ingen af Utskottets ledamöter har med ett enda ord sökt försvara detta, utan de hafva endast svarat, att man så litet som möjligt borde göra några anmärkningar emot detta betänkande, emedan Riksdagen derigenom skulle kunna förlängas. För min del anser jag att det hade varit önskligt, att Utskottet sett sig bättre före, så att man kunnat slippa ifrån en återremiss. Men då det är fråga om så vigtiga saker som t. ex. högre tullsatser på kaffe, socker och tobak, kan jag icke förstå, huru man kan vilja anmoda Kammaren att helt enkelt släppa Utskottets betänkande oanmärkt igenom, vare sig man är nöjd dermed eller icke. Ännu så länge hafva vi väl ändock vår frihet i behåll. Visserligen är Bevillnings-Utskottet mycket mäktigt; men ändock lär väl Kammaren få hafva ett ord med i laget, ty ännu är ju Utskottets betänkande icke annat än blott ett förslag.

Bevillnings-Utskottet skulle eljest i förhållande till andra Utskott intaga en säregen ställning. Ty då Första Kammaren godkänt detta förslag i afseende på tullen för spritvaror men anmärkning inom Andra Kammaren nu göres deremot att likörerna blifvit helt och hållet uteglömda, hvilket ingen af Utskottets ledamöter kunnat bestrida, så mötes man helt kort och godt med den invändningen, att detta numera icke kan hjelpas, emedan Kammaren icke eger motionsrätt. Häraf följer att, blott Bevillnings-Utskottet får endera Kammaren med sig i en fråga, hvari motion icke afgifvits, så är det Utskottet och denna Kammare, men icke Riksdagen som beslutar. Vi få nu icke heller på rak arm höja tullen å likörer, ehuru det mycket väl kan räknas ut, huru mycket den bör göra, emedan Bevillnings-Utskottet icke behagat upptaga frågan och vi icke ega motionsrätt. Detta skall väl emellertid lära de riksdagsmän, som en annan gång komma hit att på förhand väcka motion i alla bevillningsfrågor som man möjligen vill hafva ändring uti, ty annars kan Riksdagens Bevillnings-Utskott helt enkelt halka öfver dem, såsom Bevillnings-Utskottet nu gjort.

Jag yrkar återremiss.

Herr Sjöberg: Då min ärade vän Herr Hedlund började hålla i viss mån ett föredrag om förhållandet mellan värdetull och vigttull, så får jag bekänna, att jag icke rätt förstod hvad han egentligen hade för afsigt dermed; men jag fick sedan upplysning derom af hvad min ärade medbroder, Stockholms-representanten, yttrade, hvaraf framgick, att Herr Jöns Rundbäck i sitt anförande gifvit någon anledning till Herr Hedlunds framställning. Men af det förhållande, att man ganska väl bör inse, att det ärade Bevillnings-Utskottet icke för det närvarande kan ingå i någon omfattande pröfning af ämnet i hela dess vidd, kan icke följa något hinder för Utskottet att snart och följaktligen utan all tidsutdrägt yttra sig om tullen å likörer, hvilket är det, som nu är ifrågasatt. Jag före-

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

ställer mig, att Utskottet icke skall till de sista dagarne af riksdagen utsträcka den politik, som detsamma med så mycken konseqvens användt, nemligen att fördröja afgörandet af flera vigtiga frågor till riksdagens slut, i följd hvaraf hvarje ändring i de förslag, Utskottet framlagt, måste i hög grad försvåras.

Jag upprepar hvad jag förut sagt, eller att en återremiss af denna punkt med hänsyn till frågan om tullen å likörer, hvarom vi nu öfverlägga, icke skall med en enda timme fördröja riksdagens afslutande. Skulle det inträffa, att Riksdagen, efter en återremiss, icke kan hinna att behandla frågan, så må hon då lemnas åt sitt värde.

Herr Hedlund: Jag har begagnat tillfället, för att få ett kort samtal med ordföranden på den afdelning i Bevillnings-Utskottet, som handlagt detta ärende, och han har upplyst mig, att likörerna alldeles icke blifvit uteglömda, utan att man uteslutit dem derföre, att de redan nu draga en jemförelsevis betydligt högre skatt än rum, arrak och andra spritvaror. Likörerna draga nemligen till följd af sin alkoholhalt en skatt af 3,50, under det att bränvinsskatten är 1,50 per kanna. Af denna orsak har ordföranden på den afdelningen icke ansett likörerna böra ingå i den kategori, att man bort höja skatten på dem lika som på bränvinet. Jag tror således, att de, som ansett detta vara en stor blunder af Bevillnings-Utskottet, i det fallet kunna vara fullkomligt lugna.

För öfrigt ber jag få nämna att jag för min del alldeles icke satt mig emot den föreslagna ändringen i tullen å likörer, utan att jag endast varnat för återremiss. Ty hvad innebär denna återremiss? Jo, frågan förekommer då åter i Utskottet om Måndag och skall sedermera återgå till Kamrarne, hvarefter den blir föremål för gemensam votering, så vida det icke blir ett ytterligare uppskof för afgifvande af slutbetänkande. Under sådana omständigheter vill jag hemställa till hvarje erfaren riksdagsman huruvida icke en återremiss innebär en högst betänklig förlängning af Riksdagen.

Jag är i sanning glad att hafva fått höra talarens på stockholmsbänken anmärkning mot Utskottet, emedan jag derigenom får tillfälle att vederlägga — jag säger på förhand vederlägga — den och på samma gång de anmärkningar i samma syfte som flerestädes af pressen blifvit framstälda. Utskottet har icke velat framkomma med något förslag rörande finanstullarna eller afgiften för bränvin, förr än Riksdagen så långt framskridit, att man lärt känna statens *behof*. Men så snart detta blifvit hufvudsakligen kändt, d. v. s. sedan de gemensamma voteringarna under fjerde och femte hufvudtitlarna blifvit afgjorda, afgaf Utskottet äfven ofördröjligen sitt betänkande om bränvinsskatten, hvilken ovilkorligen måste afgöras, innan man kom till finanstullarne. Jag tror således att den anklagelsen att Utskottet med vett och vilja uppskjutit tullfrågorna till riksdagens slut är alldeles obefogad. I Bevillnings-Utskottet har icke funnits någon enda, som gått och rufvat härpå. Det har

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

varit en gammal praxis, att Bevillnings-Utskottet tidigt afgjort alla tull- och skattefrågor utom allmänna bevillningen, hvarmed uppskjutits till riksdagens slut. Men denna praxis kan näppeligen vara rigtig, enär de stora extra ordinarie skattetitlarne måste ställas i oskiljaktigt samband med stats*behofven* och icke kunna till sina belopp fastställas, innan dessa senare blifvit kända. Eller skulle väl den ärade talaren på stockholmsbänken hafva varit belåten, om vi hade måst, vid riksdagens början, genom gemensam votering afgöra, om tillverkningsskatten på bränvinet skulle ökas med 40 öre eller med 0? Ty emellan dessa begge alternativ hade vi utan tvifvel blifvit nödsakade att välja, om frågan framkommit till Riksdagens afgörande i dess början, och det är ganska ovisst, hvilkendera siffran i sådant fall hade segrat. I min tanke hade det varit lika olägligt om vare sig 0 eller 40 segrat.

Jag är den ärade talaren tacksam för, att han gifvit mig tillfälle att få erinra om Regeringsformens stadgande, då han yttrade, att Utskottet skall framlägga förslag till statsbehofvens fyllande genom bevillning. Detta ordet bevillning innebär, att Utskottet skall icke blott vid den slutliga statsregleringen föreslå i hvad mån den allmänna bevillningen efter andra artikeln skall anlitas, utan äfven taga hänsyn till öfriga större skattetitlar. Och det är detta, som Utskottet gjort, och hvari det, efter mitt förmenande, handlat rätt.

Hvad beträffar det af en talare från Norrland fälda yttrande, att mina ord skulle innebära en inkräktning på Kammarens frihet, då jag vågade varna Kammaren för frågans återremitterande, är det visserligen sant, att denne talare har rättighet att begagna en viss ordets frihet mera än hvar och en annan inom Kammaren, som förstår att litet bättre väga sina ord. Men jag ber att få upplysa om, att jag alldeles icke velat inkräkta på Kammarens frihet, utan endast sökt framhålla, huru betänkligt det kan vara att för mycket fördjupa sig i småsaker. Jag ber nemligen att få erinra om att, i fråga om vigtiga saker — icke småsaker — jag skall vara den förste att medgifva riksdagens förlängning af 8, 10 eller 14 dagar allt efter som behofvet det fordrar. Men då det gäller småsaker, tycker jag, att nöjet af en sådan förlängning är för dyrt köpt, och jag är öfvertygad, att ingen annan ledamot af Kammaren haft samma uppfattning af mina ord, som den ärade talaren visat sig hafva.

Herr A. Andersson i Intagan: Det var just med anledning af Herr Sjöbergs mot Bevillnings-Utskottet rigtade förebråelse att det skulle hafva allt för länge dröjt med behandlingen af de frågor, hvilka nu föreligga, som jag begärt ordet. Men som denna förebråelse redan på ett tillfredsställande sätt blifvit vederlagd af Herr Hedlund, och jag icke har något att tillägga, får jag endast

instämma uti den del af hans anförande, som upptogs af denna vederläggning.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Herr Åke Andersson: Man må betrakta denna fråga huru som helst, antingen såsom liten eller stor, så anser jag den för min del verkligen vara en stor fråga med hänsyn till den stora allmänheten. Då vi nu förhöjt skatten på bränvinet, synes det vara billigt att vi äfven höja tullen på de fina likörerna. Ty hvad skall folket i landsorterna och de mindre bemedlade äfven i städerna säga, då det finner att vi fördyra den vara, som af det mest begagnas, men låta likörerna, som hufvudsakligen begagnas af de förmögnare klasserna och serveras på de fina sweizerierna, erhållas för samma pris som förut. Det är utan tvifvel ett förbiseende eller en försumlighet af Utskottet, att det icke ifrågasatt en förhöjning i tullen på likörer, men detta förbiseende bör derföre icke hafva till följd, att saken vid denna riksdag får förfalla. Då jag sålunda finner det nödigt, att något göres åt densamma, påyrkar jag ärendets återremitterande till Utskottet, på det att detta må utarbeta ett förslag om förhöjning i tullen på likörer.

Herr Lönegren: Med anledning af hvad den ärade representanten från Göteborg, som tillika är ledamot af Bevillnings-Utskottet, yttrade, vill jag erinra om, att införseltullen på bränvin och sprit på buteljer, som för närvarande är 1 krona 90 öre per kanna, och enligt Utskottets förslag skulle höjas till 2 kronor 30 öre per kanna, utgår *utan afseende å alkoholhalten;* och då det torde vara allmänt kändt att den spritvara, som under nyssnämnda tulltaxerubrik egentligen är föremål för import, nemligen konjak, i styrka håller blott 50 à 60 procent alkohol, kan jag säkerligen ock af »hvarje erfaren riksdagsman» få intygadt, att sprithalten hos likörer ej är så jemförelsevis obetydlig, som nyss antyddes. Jag tror alltså fortfarande att Utskottet bort, vid afgifvande af förslag till förhöjda tullsatser för bränvin och sprit samt æter, äfven föreslå högre tull för likör.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Genom en återremiss lär icke kunna vinnas, hvad man här önskar, eller att Utskottet skulle framkomma med ett förslag om förhöjning i tullen på likörer, den må nu blifva vilkorlig eller icke. Ty då Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan i denna punkt, skulle Utskottet, i händelse denna Kammare återremitterar frågan, icke hafva annat än att hos denna Kammare göra en hemställan om, att den måtte fatta definitivt beslut i frågan. Deremot finnes intet hinder för Bevillnings-Utskottet att, om denna punkt godkännes, med den motionsrätt, som Utskottet eger, uppsätta och till Riksdagen inkomma med förslag om förhöjd tull på likörer. För den skull anser jag, att Kammaren bör bifalla denna punkt samt öfverlemna åt Utskottet att, i fall det

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

finner det vara välbetänkt, utarbeta ett förslag i nyssnämnda hänseende.

Hvad beträffar det mot Utskottet gjorda klandret för, att det icke tidigare tagit itu med dessa frågor, som nu föreligga, så tror jag visserligen, att åtskilliga spekulationer kunnat förekommas, om Riksdagen förr fått tillfälle att besluta i dessa frågor. Men i likhet med en ärad talare och ledamot af Utskottet finner jag det vara af vigt att, innan de företagas till behandling, man har fullt klart för sig det statsbehof, som skall fyllas, såvidt man skall kunna akta sig för missproportioner mellan indirekta och direkta skatter.

Herr Sjöberg: Med anledning af hvad en ärad talare af Göteborgs representanter yttrat till svar på den lilla anmärkning, jag nyss tillät mig framställa i afseende å Bevillnings-Utskottets senfärdighet med framläggande af sina förslag i tullfrågor, ber jag att få förklara, att jag anser mig icke hafva saknat skäl för denna min så kallade beskyllning. Det är visserligen ganska rigtigt, hvad han anmärkte, att under vanliga förhållanden Utskottets framställningar i slika hänseenden naturligtvis böra rätta sig efter behofven för den föreliggande statsregleringen. Men här förekommer det särskilda förhållandet, som den ärade talaren förmodligen icke heller förbisett, att statsverket drages med en brist eller balans från nästföregående år af omkring två millioner kronor, och att efter alla vanliga menskliga beräkningar, de af Riksdagen förlidet år uppgjorda beräkningarne öfver inkomsterna af de olika bevillningarne för innevarande år alldeles icke komma att slå in, samt att Bevillnings-Utskottet just i dessa omständigheter bort finna en alldeles särskild anledning att ju förr dess hellre till Riksdagen inkomma med de framställningar, hvartill Kongl. Maj:ts proposition i ämnet kunde föranleda. Följden af att så icke skett har blifvit den åtminstone i afseende å en artikel, tobak, att, huru Riksdagens beslut i fråga om tullen å denna vara än må utfalla, statsverket deraf för innevarande år icke kan påräkna någon nämnvärd ökad inkomst. Under sådana förhållanden synes mig, som hade Utskottet haft goda skäl att icke, såsom skett, dröja med framläggandet af sitt förslag, utan hellre bort underkasta sig äfventyret af att få sin framställning af Riksdagen ogillad, än att hafva på sitt ansvar den senfärdighet, jag tagit mig friheten att framhålla.

Friherre *Koskull* instämde med Herr Sjöberg.

Grefve Sparre: Utan att nu vilja ingå i någon diskussion i afseende på frågan om tullen på likörer, har jag dock begärt ordet för att, i likhet med den talare på stockholmsbänken, som nyss hade ordet, förklara, att jag på det allra högsta ogillar att Utskottet dröjt så länge med afgifvande af sitt förslag i fråga om nu föreliggande tullsatser, och att jag för en kommande Riksdag anser det vara af

synnerlig vigt, att Kammaren icke nu accepterar den tolkning af hithörande grundlagsparagraf, som en ärad talare på göteborgsbänken velat deråt gifva. Jag vet visserligen, att det hitintills varit praxis, att Utskottet ganska sent inkommit med detta sitt betänkande, och jag vill derföre icke nu i det hänseendet mot Utskottet rigta någon beskyllning, men så mycket tillåter jag mig dock att säga, att jag djupt beklagar, att en sådan uppfattning gjort sig gällande. Jag kan icke heller förstå, hvarifrån Utskottet fått en sådan uppfattning, ty den grundlagsparagraf, som i detta afseende meddelar föreskrifter, nemligen 40 § Riksdagsordningen, synes mig alldeles icke gifva stöd åt en sådan uppfattning, som den ärade Göteborgsrepresentanten här sökt göra gällande, eller att inkomstberäkningen öfver *bevillningarne* skulle afgifvas först sedan statsverkets behof blifvit bestämda, utan gäller detta endast om »*bevillningen*». Och att härmed förstås allmänna bevillningen framgår ännu tydligare deraf, att straxt derefter talas om, att Utskottet skall afgifva förslag till bevillningsstadgar. Jag ber att få läsa upp paragrafen; den lyder på följande sätt: »Bevillnings-Utskottet åligger att bereda alla dit från Kamrarna hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om *bevillnings* utgörande, att förslagsvis beräkna inkomsterna af de särskilda bevillningarne» — här talas visserligen om *bevillningarne*, men deremot finnes ingen viss tid här föreskrifven, utan kan Utskottet när som helst göra detta — »och att, *sedan statsverkets behof blifvit utredda och bestämda opåmint föreslå sättet för bevillningens*» — här heter det bevillningens, icke bevillningarnes — »*ökande*, om det erfordras, eller dess minskande, om sådant kan ega rum, och i sammanhang dermed till Riksdagen afgifva förslag till *bevillningsstadgar*» o. s. v. Häraf framgår ju således alldeles solklart, att man gör sig skyldig till en svår missuppfattning, om man påstår, att beräkningen af inkomsterna af bevillningarne skall framläggas först *efter* det statsregleringen är uppgjord; ty detta gäller »bevillningen», icke »bevillningarne». Utskottet har sålunda, så vidt jag kan se, gjort orätt uti att icke förr än nu inkomma med sitt betänkande om tullbevillningen. För denna gång kan emellertid saken icke hjelpas, men helt säkert får staten, på sätt den siste talaren äfven anmärkt, vidkännas en betydlig minskning i påräknade inkomster, till följd deraf att i afbidan på de ifrågasatta förhöjningarne i tullsatserna å vissa artiklar, alldeles oerhörda massor af dessa varor redan på förhand importerats; men vid en kommande riksdag, då jag förutser att betydande förhöjningar i tullsatserna måste ske, är det af högsta vigt, att denna § icke måtte komma att tolkas såsom nu, och är det derföre jag nu velat på förhållandet fästa Kammarens uppmärksamhet och mot den nu begagnade tolkningen nedlägga min protest.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: För min del skall jag förena mig med dem, som yrkat återremiss af den föredragna punkten. Jag kan

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

nemligen icke gilla de åsigter, som i denna fråga gjort sig gällande inom Bevillnings-Utskottet; ty man må säga hvad man vill, nog ser det ut, som ville Utskottet lägga tyngdpunkten af de ökade tullsatserna på den fattigare befolkningen. Sedan man till exempel höjt skatten på bränvin med 20 öre, så höjer man tullen på arrak och rum med precis samma belopp, eller 20 öre per kanna. Men om jag jemför denna förhöjning med värdet på de olika varorna, så befinnes det, att 20 öre är ett ganska betydligt belopp i förhållande till värdet på bränvin, men deremot betyder det ganska litet i jemförelse med värdet å arrak och rum. Och nu vill man dertill, att på likör, som är en ganska dyr vara och derför alldeles icke förbrukas af den fattigare befolkningen utan endast af de mera bemedlade, skall tullen alls icke höjas. Det ser sålunda verkligen ut, som om Utskottet velat så mycket som möjligt skydda de bemedlade klasserna. Går jag litet längre fram i betänkandet till den punkt, som handlar om tullen på tobak, så finner jag äfven der, att, i afseende å tullen på cigarrer, Utskottet icke föreslagit någon förhöjning, men på den billigare varan, som förbrukas af den stora allmänheten, skall man höja tullen.

Det var dock icke egentligen för att säga detta jag begärde ordet, utan det var med anledning af yttrandet, att vi icke borde återremittera denna fråga, emedan det skulle föranleda riksdagens förlängning. Ja, det är så vanligt, att man får höra sådant uttalas vid slutet af hvarje riksdag. Men detta är ett skäl, som jag icke kan gilla.

För att hindra värdetullars införande har Bevillnings-Utskottet förut svängt sig med lurendrejare till höger och venster. Numera tyckas de dock icke vara så förskräckliga. Nu tyckes Utskottet, att döma efter representantens från Göteborg yttrande, äfven fått till bundsförvandter betalda svärjare. Det yttrades en gång i denna Kammare, att när den värde talaren på göteborgsbänken uppträdde, så representerade han icke någon viss stad, utan var en representat för hela Sverige. Jag får då säga, att i detta fall är han åtminstone icke representant för min ort, ty i Dalarne vet man icke af några betalda svärjare.

Herr Hedlund: Jag har begärt ordet endast för att lemna en upplysning i anledning af en anmärkning, hvilken ofta förekommit äfven utom denna Kammare, nemligen att om Utskottet och Riksdagen afgjort tobaksfrågan förut, skulle man icke hafva råkat ut för den stora import af tobak, som nu minskat statsinkomsterna. Jag föreställer mig att, om äfven Bevillnings-Utskottet behandlat denna fråga särskildt, Riksdagen ändå icke förr än i medlet af Mars månad kunnat afgöra densamma och ännu mindre före den tiden bringa beslutet till verkställighet. Den stora varuimporten har likväl skett vid första öppet vatten, hvilket i år inträffade i medlet af Mars. (Jag, var vid den tiden i Göteborg, så att jag hade tillfälle

iakttaga detta.) Huruvida den fortsättes ännu, kan jag icke uppgifva. I öfrigt vill jag lemna ännu en upplysning, som måhända kan vara af intresse, då man tror, att tobakstullen skall förlora all betydelse i afseende på statsinkomsterna. Om vi antaga, att omkring 3 millioner skålpund tobak för närvarande äro importerade i förskott, och vi veta, att hela inporten för år går till mera än 7 millioner skålpund, så torde det vara för mycket att säga, att tobak redan nu blifvit importerad i så stor skala, att de påräknade statsinkomsterna deraf skulle hafva blifvit gjorda om intet. I alla händelser tror jag icke, att ett af Bevillnings-Utskottet tidigare framställdt förslag skulle synnerligt inverkat på denna fråga.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Då man nu tagit upp denna grundlagstolkning, som äfven varit föremål för en liflig debatt inom Utskottet, vill jag gerna afstå från att mäta mig med den föregående talaren vare sig i afseende af tolkning eller efterlefnad af lag. Men jag ber att med en annan betoning få läsa upp samma 59 § af Regeringsformen, som af honom citerades. Der står nemligen: »I sammanhang med uppvisandet af statsverkets tillstånd och behof låte Konungen för Riksdagen framställa förslag rörande sättet att genom *bevillningar* fylla hvad staten kan utöfver de ordinarie inkomsterna erfordra». Det är just precis hvad Kongl. Maj:t nu gjort; och dessa bevillningar omfatta icke allenast II artikelns bevillning utan äfven bränvinstillverkningsafgiften samt tullsatserna på tobak och socker m. m. Således hafva i Kongl. Maj:ts förslag till fyllande af statsverkets behof just de skattetitlar blifvit upptagna, hvilka Utskottet icke ansett sig kunna afgöra annat än i sammanhang med den slutliga statsregleringen. Då sedermera ordet bevillning användes i singularis, nemligen i 62 § Regerinsformen, der det heter: »Sedan statsverkets behof blifvit af Riksdagen pröfvade, ankommer det på Riksdagen att en deremot svarande *bevillning* sig åtaga», så har jag för min del ansett detta ord hafva samma mening som om det stode: åtaga sig en deremot svarande *beskattning;* men liksom ordet beskattning bör tagas generelt och omfattar flere arter af skatter, så måste ordet bevillning här omfatta flere arter af bevillning. Jag tror således, att Utskottet, långt ifrån att hafva handlat origtigt i detta fall, handlat praktiskt rigtigt och i sträng öfverensstämmelse med Regeringsformen. Utskottet har också härmed undvikit de svårigheter, som inträffat vid föregående riksdagar, derigenom att, sedan man bestämt höga tullsatser och höjt bränvinsskatten, man vid statsregleringens slutliga uppgörande funnit, att man icke behöft alla penningarne. Detta besynnerliga sätt att först bestämma inkomsterna, innan man vet verkliga behofvet, är svenska Riksdagen ensamt förbehållet. Jag för min del tror, att Utskottet handlat rigtigt i detta fall. Ty när vi få en bättre ekonomisk ställning i landet, äro vi genom detta tillvägagående oförhindrade att besluta en nedsättning i skatterna, hvilket är lättare att göra, när statens behof är kändt. Hur man än må uppfatta den saken, vågar jag likväl påstå, att man

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

icke har rätt att, såsom den ärade talaren på dalabänken, tillägga Bevillnings-Utskottets ledamöter några sämre bevekelsegrunder för Utskottets handlingssätt i detta afseende. Det var egentligen detta jag ville protestera emot. Man kan tolka lagar och författningar på olika sätt, men man behöfver derför icke handla i dålig afsigt. Och framför allt böra *vi* undvika att slunga hvarandra sådana beskyllningar i ansigtet. För min del har jag icke varit med om att höja tullen på bränvin och jag står derför oberörd af anmärkningen i fråga om det oproportionerliga i tullsatserna å denna vara samt andra spritdrycker. Men den, som deltagit i öfverläggningarne inom Utskottet och vet, huru fria de voro från alla enskilda syften, har rättighet att protestera emot hvarje beskyllning rörande sjelfviska bevekelsegrunder.

Att en ärad talare på dalabänken skulle taga fasta på mitt yttrande om »betalda svärjare», hade jag icke väntat mig. Han borde hafva insett, att detta yttrande afsåg tullförhållanden inom England och Amerika, och att provinsen Dalarne icke kunde komma att utsättas för frestelsen att afgifva falska fakturor å sina exportartiklar, hvadan några sådana »svärjare» der icke lära komma att påkallas; men sådant hindrar icke, att de kunna förekomma i Göteborg och Stockholm. Jag ber att få nämna, att hvarken detta mitt yttrande eller mitt tal om lurendrejeri i öfrigt var afsedt att utgöra skrämskott. Jag plägar icke begagna mig af skrämskott för att dermed vilseleda; och jag står icke här såsom representant för någon särskild ort. Men må den ärade talaren, som har gammal riksdagserfarenhet, följa uppmaningen och inkomma till Riksdagen med ett *utförbart* förslag om införande af värdetullar. Jag skall med nöje biträda det, emedan jag anser dessa tullar vara principielt rigtiga. Kan talaren visa ett praktiskt sätt att genomföra ett sådant tullsystem, så har han löst ett stort problem och skall vinna hela Europas erkännande. Men *innan* han det gjort, bör han icke påstå, att den, som icke vill vara med om värdetullar, handlar af enskilda intressen.

Jag vill slutligen tillägga, att Första Kammarens ledamöter inom Utskottet sannolikt icke äro benägne för att Utskottet skulle i detta hänseende begagna sin motionsrätt, och emot pluralitetens åsigt lärer Utskottet icke kunna göra sin motionsrätt gällande.

Herr C. Aron Jönsson: Då så många af Kammarens ledamöter yrkat återremiss, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att ett sådant Kammarens beslut nu, sedan Första Kammaren bifallit punkten, icke föranleder till annat resultat, än att Utskottet, med åberopande häraf, anmodar Kammaren att fatta beslut. Nu säger man, att om punkten återremitteras, kan Utskottet begagna sin motionsrätt och framkomma med förslag om förhöjd tull å likörer; ja, detta är sant. Men jag lofvar, att vid första blifvande sammanträde inom Utskottet väcka detta förslag; och få vi då pluralitet för detsamma, så vinnes samma resultat, som nu åsyftas genom en

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

återremiss. Är det för nöjes skull och för att vinna öfning i väl-talighet, som Herrarne förlänga diskussionen, så kan detta nog vara mycket intressant, men det tjenar icke mycket till. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Hübinette: Jag hade icke tänkt begära ordet, emedan jag ser, att Utskottet enhälligt afstyrkt min motion. Men då nu så många talare yttrat sig för densamma, anser äfven jag mig böra göra det. Jag tycker icke, att det vore obilligt att höja tullen på utländska spritvaror, då man höjt skatten på den inhemska tillverkningen. Min motion afsåg icke införande af värdetull utan blott en förhöjning af den förut varande tullen med vissa procent. Äfven förefaller det mig besynnerligt, att Utskottet tyckes vilja öfverlemna åt någon annan än Riksdagen — jag vet icke om Utskottet dervid tänkt på Regeringen eller möjligen Frankrike sjelft att bestämma, om den franska traktaten skall förnyas nästa år. Jag tycker, att den svenska Riksdagen bör afgöra den saken, i hvad den på Sverige ankommer. Från och med nästa år anser jag, att fransk sprit, som införes i landet, bör åsättas lika tull som annan från utlandet importerad sprit. Det tycker jag vore det bästa. Jag vet icke, men det ser ut som om Utskottet skulle tro, att Riksdagen icke har förmåga att afgöra, huruvida det är nyttigt att bibehålla vår tull-lagstiftning oförändrad i det hänseendet. Utskottet talar om nödvändigheten af ömsesidighet länderna emellan. Jag har icke sett, hvari denna ömsesidighet från Frankrikes sida består.

Jag yrkar i likhet med föregående talare återremiss i det syfte min motion innehåller.

Herr Sjöberg: Herr Carl Aron Jönssons anförande gifver mig ytterligare anledning att fortsätta mitt yrkande om återremiss. Han förklarade visserligen till en början, att en återremiss icke kunde leda till något annat än en uppmaning från Utskottet att, sedan Första Kammaren bifallit punkten, Andra Kammaren måtte deri fatta beslut. Men omedelbart derefter yttrade han, att han sjelf ville inom Utskottet väcka förslag om en förhöjning af ifrågavarande tullsats. Vid sådant förhållande finner jag honom för ett sådant förslag hafva ett ytterligare stöd uti en återremiss, hvilken är den enda lämpliga form, hvilken Kammaren kan visa, att den icke är nöjd med förslaget, sådant det föreligger. Och om han nu inom Utskottet framställer ett sådant förslag och dervid understödes af Herr Hedlund och öfriga Utskottets ledamöter från denna Kammare, hvilka måste tydligt veta, hvad återremissen gäller; så föreställer jag mig, att man skall lyckas deråt vinna framgång; likasom jag tager för alldeles gifvet, att Första Kammaren icke skall sätta sig emot ett förslag, som har så goda skäl för sig, att det måtte bero på något förbiseende — jag tillåter mig upprepa detta — att Utskottet icke redan af egen drift framstält detsamma.

Om förhöjning af tullen å bränvin och sprit. (Forts.)

Herr C. Aron Jönsson: Då jag, sista gången jag hade ordet, nämnde, att jag skulle inom Utskottet väcka förslag i det syfte, som här blifvit i fråga satt, så gjorde jag det verkligen i den tron, att Utskottets ledamöter från denna Kammare, hvilka nu äro, såsom det vill synas, mangrant samlade, att döma af den nu förda diskussionen, skulle vilja understödja ett förslag i det syfte här uttalats, om ett sådant inom Utskottet förekommer. För min del tror jag, att det kan hafva precist samma verkan, om, vid den blifvande behandlingen af denna fråga inom Utskottet, der föreligger protokollsutdrag från Kammaren om beslutad återremiss eller icke; ty Utskottet lärer väl icke kunna vänta med behandlingen af frågan så länge, till dess det tryckta diskussionsprotokollet, utvisande i hvilket syfte ärendet blifvit dit återremitteradt, hinner till Utskottet inkomma. Vid sådant förhållande tror jag, att en återremiss till ingenting tjenar, hvarför jag vidhåller mitt förra yrkande.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels på antagande af det ändringsförslag, Herr Jöns Rundbäck framstält, dels ock på återremiss; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på återremiss, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsoroposition:

Den som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemstält i 1:sta punkten mom. a af betänkandet N:o 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat omförmälda moment uti dess berörda betänkande.

Omröstningen visade 84 ja mot 79 nej; hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Mom. b:

Bifölls.

Om förhöjning af tullen å kaffe.

Uti *punkten 2* hade Utskottet, beträffande Kongl. Maj:ts förslag, att den nuvarande tullafgiften för *kaffe* måtte höjas med 1 öre per skålpund, hemstält,

att berörda nådiga förslag icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

I anledning af denna hemställan anförde

Herr Hammarberg: Den föregående punkten i detta betänkande har upptagit så mycket af Kammarens tid, att jag, beträffande denna punkt, anser, att jag bör fatta mig kort.

Då jag yrkar afslag å Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition angående höjande af tullen å kaffe med ett öre, så vill jag såsom skäl derför blott anföra de åsigter, som i denna fråga blifvit uttalade i Medkammaren. Vidare skulle det, efter min uppfattning, vara oklokt handladt af denna Kammare, om, hvilket jag förespår, Kammaren skulle bifalla ett förslag, sådant som detta, och derigenom föranleda till en förhöjning af den allmänna bevillningen, hvilken förhöjning under dylika förhållanden torde blifva alldeles nödvändig. Jag är gerna med om denna förhöjning i fall den icke kan undvikas; men säkerligen skall den beskattning, som här är ifrågasatt, kännas mycket lindrigare än en direkt skatt. Sådan är åtminstone min uppfattning af saken. Då man sett, huruledes emigrationen från vårt land under detta år tilltagit, och man fått höra det skäl anföras för denna emigration, att skatterna ökats, så finner jag i denna omständighet en ytterligare anledning till att icke bidraga till höjande af den allmänna bevillningen. Deremot tror jag, att ingen menniska flyttar till Amerika endast derför, att en kopp kaffe kommer att kosta ett öre mera än förut.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag skall deremot anhålla, att denna Kammare ville, så enhälligt som möjligt, bifalla Utskottets hemställan.

Herr Lönegren: Utskottet har på anförda skäl afslagit Kongl. Maj:ts i fråga varande proposition, och till stöd härför, bland annat uttalat följande åsigt: »att kaffe i vida högre grad, än något annat af de varuslag, i afseende å hvilka Kongl. Maj:t föreslagit skatteförhöjning, utgör för den stora massan en allmän förbruknings-artikel». För min del kan jag icke dela Utskottets uppfattning; och då jag vet, att priset på kaffe under senare tid ej obetydligt nedgått, och att tullen derå relativt till värdet ej uppgår till mera än 12 à 15 procent, samt är fullt förvissad, att en förhöjning i tullen å denna vara, hvars pris varierar emellan 70 öre och 1 krona per skålpund, för den förbrukande allmänheten icke skall blifva känbar, så yrkar jag, att tullen å ifrågavarande artikel höjes icke med ett utan två öre per skålpund, hvarigenom statsverket skulle komma att erhålla en ökad inkomst af omkring $^1/_2$ million kronor. Rörande tullen å kaffe i andra länder ber jag få meddela, att i Norge är tullen å denna vara 14,17 öre, i Danmark 10,62, i Tysk-

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

land 12,98, i Frankrike 47,75 och 54,11, beroende på om varan inkommit direkt från transatlantisk hamn eller från europeiskt nederlag, i England 11 öre, allt pr svenskt skålpund.

Jag ber att få yrka, det tullen å kaffe höjes med 2 öre pr skålpund eller från 10 till 12 öre på skålpundet.

Grefve Sparre: Det skulle vara särdeles intressant att få höra något enda skäl, hvarför man icke vill höja tullen på kaffe, ty de skäl, som af Utskottet blifvit anförda, duga ej, att en tullförhöjning af *ett öre* på hvarje skålpund kaffe skulle hafva någon inverkan på de fattigare klasserna, huru kunnen J väl, mine herrar, tänka att inbilla mig det. Jag har såsom landshöfding haft temligen mycket med fattigvården att göra, och särskildt har jag sysselsatt mig med de fattiga inom den stad, jag tillhör. Jag har gått in i de fattiges hyddor och gjort mig bekant med deras förhållanden; jag känner huru mycket rent, oblandadt kaffe de förbruka, och det är sannerligen ej stora partier. Dessutom är det alls icke sagdt, att ett öres förhöjning i tullen skall verka någon förhöjning i priset på kaffe, ty priset på kaffe är beroende på många andra saker, såsom tillgången af kaffe och stället, hvarifrån man tager det m. m. Ingen kan heller tro, att på det pris eller 90 öre, som ett skålpund kaffe nu kostar, en tullförhöjning af ett öre kan verka något.

Men om jag också antar, att en förhöjning i tullen kan hafva någon inverkan, huru stor är då denna? Om jag antar, att en fattig man konsumerar kaffe icke blott för sig utan äfven för sin familj, sina barn, så veta herrarne, att det finnes många saker, såsom cikoria, rostadt råg och korn samt en sorts blandning af mjöl och potatis, »knuff» kallad, hvilka begagnas i stället för kaffe, i sådan utsträckning, att jag är öfvertygad om, att det i ett fattigt hus icke åtgår mer än ett skålpund kaffe i månaden. Antagom således, att den höjda tullen på kaffe åstadkom en prisförhöjning af ett öre, så gör detta för den fattiga familjen 12 öre om året. Det är på denna omständighet, man vill grunda ett afslag på förhöjningen af tullen på en sak, som skulle i icke så obetydlig mån bidraga till förekommande af statsbrist. Vi veta alla, att en förhöjning af tullen på kaffe med ett öre skulle öka tullinkomsterna med omkring 300,000 kronor. Hafva herrarne råd att kasta bort detta belopp, när vi nyss från säkert håll erfarit, att importen af tobak redan varit så stor, att den beräknade förhöjda inkomsten deraf kommer att blifva ingen. Är det icke skäl att i någon mån tänka på att skaffa någon ersättning, för det vi genom Bevillnings-Utskottets sätt att tolka grundlagen förlora.

Jag vill af aktning för Kammarens tålamod icke på denna sena timma vara lång i mitt yttrande, men jag vill ännu en gång be, att jag får höra något rimligt skäl mot ifrågavarande förhöjning.

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

Jag behöfver icke, när vi här tala om kaffe, anföra, hvad herrarne nyligen sett af tidningarna, att kaffe är ett starkt gift, och att en person, som experimenterade dermed, höll på att stryka åt på den kuppen. Det är ju redan länge sedan en af vårt lands ypperste läkare utförligt motiverade sin åsigt, att kaffet är en skadlig dryck. Jag hemställer derför, att Kammaren måtte instämma i Första Kammarens beslut och bifalla Kongl. Maj:ts proposition om förhöjning af tullen på kaffe med ett öre.

Herr C. Aron Jönsson: Den, som kan resonnera på sådant sätt, som den siste talaren gjorde, eller att en förhöjning i tullen på kaffe med ett öre icke betydde någonting, den liknar bonden, som i skogen lassade på den ena stocken efter den andra i den tanken, att »kan hästen draga lasset nu, så måtte han väl kunna draga det, om jag lägger på ännu en stock.» Fortsätta vi emellertid på denna väg och höja tullen på den ena artikeln efter den andra, skall väl dock lasset blifva tungt nog att draga för dem, som skola betala.

Herr Grefven sade vidare, att han inom sitt län besökt många fattiges boningar och dervid funnit, att der drickes mycket litet kaffe. Skall jag döma efter den trakt inom detta län, som jag känner, eller Marks härad, så måste jag deremot säga, att förhållandet är alldeles motsatt, ty det finnes väl ingen ort i Sveriges rike, der kaffe drickes så mycket som der. Jag måste dock beklaga, att så är, ty nöden har tvungit befolkningen inom denna ort till denna stora förbrukning. Befolkningen lefver nemligen på industriel verksamhet, men förlagsgifvarne äro de, som taga största vinsten, och den fattige arbetaren har icke mjölk eller smör till sitt bröd, utan får i stället begagna kaffe i mycket större myckenhet än som för helsan är nyttigt. Om så är fallet, tror jag, att den ärade talaren, om han ville tala för de fattige inom hans län, borde kommit till ett alldeles motsatt resultat, än han nu gjorde, eller till en nedsättning i tullen på kaffet. Ty att kaffet, åtminstone i den ort, hvarom jag nu nämnt, måste betraktas som en nödvändighetsvara, tror jag är alldeles obestridligt.

Hvad nu sjelfva frågan beträffar, så synes af Utskottets betänkande, att de beräkningar, Utskottet redan i ett föregående betänkande om bränvinsskatten framlagt, varit hufvudsakliga skälet, hvarföre Utskottet icke tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition om förhöjning i tullen på kaffe. Utskottet har nemligen tillstyrkt en dubbel förhöjning mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit på socker och har derföre ansett en förhöjning i kaffetullen icke af behofvet påkållad, och anledningen härtill har åter varit den, att Utskottet ansett kaffe för den mindre bemedlade klassen vara mera en nödvändighetsvara än socker. Då härtill kommer, att Riksdagen sedan dess höjt bränvinsskatten med tio öre mera än Utskottet föreslagit, tror jag, att behofvet att höja tullen på kaffe ännu ytterligare minskats.

En talare på göteborgsbänken ansåg, att man borde höja tullen

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

på kaffe för att derigenom kunna undvika nödvändigheten att höja allmänna bevillningen. Det är naturligt, att då man nu höjt tullen på bränvin, socker och tobak, så kan det finnas importörer af kaffe, som tycka, att de äfven vilja hafva en del i förtjensten, som genom en tullförhöjning tillfaller importörerna. Ty erkännas må, att den förhöjda tullen under det första halfåret åtminstone icke mycket kommer statsverket till godo, och det förundrar mig således icke, att denne talare ville framgång åt Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning i kaffetullen med ett öre; ännu hellre hade han väl sett, om den blifvit höjd med två öre. Då jag emellertid tror, att den återstående statsbristen kan utan en förhöjning af tullen å kaffet fyllas genom femtio procent förhöjning i allmänna bevillningen, en förhöjning som jag icke tror att många skola motsätta sig, måste jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr *Sven Andersson* instämde med Herr C. Aron Jönsson.

Herr Fredricson: Då denna punkt inom Utskottet behandlades, voro nästan alla Utskottets ledamöter eniga derom, att någon förhöjning i tullen på kaffe icke borde ifrågakomma. Man ansåg nemligen, att kaffe mera ingick i den fattiga befolkningens lefnadsbehof än socker. Denna senare vara deremot användes af den förmögnare icke allenast till kaffe utan till te och toddy samt många andra ändamål, så att för den förmögnare åtgår väl fyra gånger mera socker än kaffe, under det att för den fattige förhållandet är motsatt. Då fråga var om förhöjning i tullen på fläsk, uppträdde många talare såsom målsmän för den fattiga klassen och sade, att man icke borde fördyra en vara, som för dessa klasser vore en nödvändighetsvara. Enligt min åsigt är detta i ännu högre grad förhållandet med kaffet, och de personer, som då ville skydda dessa klasser, borde väl äfven nu visa sig konseqventa och motsätta sig en förhöjning i tullen på kaffe. För min del vill jag åtminstone icke vara med om en sådan förhöjning. Jag yrkar fördenskull bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag har begärt ordet, med anledning deraf, att här yrkats, att tullen på kaffe skulle höjas med ett, ja till och med två öre. Då man vet att denna vara är af den beskaffenhet, att den icke kan inom landet odlas, och att således tullen icke kan på något sätt skydda en inhemsk produktion, synes det mig klart, att en tullförhöjning endast skulle leda till att fördyra varan såväl för den rike som för den fattige, men mera för den senare än för den förre, emedan den fattige ofta förbrukar mera kaffe än mången rik. Kaffe har på senare tider blifvit, så att säga, en nödvändighetsvara, och finnes nu, som jag tror, i nästan alla hus, ja till och med i fattighusen. Jag vill derföre, utan att upptaga tiden med åberopande af flera skäl, yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den förste talaren, som yttrade sig i denna fråga, åberopade de skäl, som i Första Kammaren blifvit anförda för bifall till sin framställning. Vi äro i allmänhet icke så lyckliga i denna Kammare som han, att vi hafva reda på Medkammarens skäl, och det torde derför vara i sin ordning, att han låter oss få veta dessa skäl, om vi på dem skola bifalla hvad han yrkat. Den ärade talaren kan väl ej begära, att vi skola bifalla en framställning på skäl, som vi ej känna. Att Andra Kammaren skulle bifalla hans förslag, derföre att det antagits i Första Kammaren, är icke något skäl. De åberopade skälen känner jag således icke, men jag antager att de äro desamma, som här blifvit särskildt af Grefve Sparre framhållna, nemligen: för att, så vidt som möjligt, kunna undvika den direkta beskattningen. Skall man nu höja tullen på kaffe, och således, för att undvika att beskatta de förmögnare klasserna, vill man i stället lägga skatten hufvudsakligen på de mindre bemedlade. Grefve Sparre påstod, att icke ett enda skäl för bifall till Utskottets förslag blifvit uppgifvet, och uppmanade Kammaren att uppgifva något rimligt sådant, hvilket han trodde vara omöjligt. Jag skall för min del uppgifva blott ett enda skäl, som jag tror är tillräckligt till försvar för Utskottet, och det är, att jag i motsats till hans åsigter, anser det vara rättvist, att grefve Sparre, lika som jag, får, för att fylla statsbristen, en högre skatt lagd på den allmänna bevillningen, och derigenom förekomma att icke den hufvudsakliga förhöjningen af skatten lägges på de arbetande klasserna i landet, hvilka icke allenast hafva minsta förmåga att bära dessa skatter, utan äfven varit minsta orsaken till statsbristens uppkomst. Detta är för mig ett skäl och dertill ett hufvudskäl, som jag tror också Herr Grefve Sparre icke kan neka vara giltigt; och jag kan också försvara detsamma. Han sade vidare, att skatten på kaffe skulle betydligt öka statsverkets inkomster. Ja, deri har han otvifvelaktigt rätt; men hvilka komma att betala denna skatt till statsverket? Jo, hufvudsakligen, som vi nyss nämnde, den arbetande klassen. Och hvilka komma att betala skatten, om den allmänna bevillningen höjes? Jo, de förmögnare klasserna af landets befolkning, hvars intressen så ifrigt försvaras af flertalet i Första Kammaren, och de med dem liktänkande i denna Kammare.

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

Man har här åberopat, att de arbetande klasserna i landet icke vore särdeles emot en höjning af konsumtionsskatterna, och man hörde detsamma för några dagar sedan från göteborgsbänken, då frågan om förhöjning i bränvinsskatten föredrogs, och man stödde då sin mening på uttalanden från arbetare i Göteborg. Äfven jag har sedan dess varit i tillfälle att bevista ett arbetaremöte här i Stockholm, der öfver ett par hundra arbetare voro tillsammans för att yttra sig öfver denna fråga; och jag hörde dervid icke flera än två personer, som talade om konsumtionsskatternas höjning; alla de öfriga uppträdde såsom en man mot densamma. — Jag tror således man kan hafva ett säkert stöd i detta deras uttalande, allra helst som dessa

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

arbetare — i motsats till hvad som lärer vara fallet i Göteborg — offentligen voro sammankallade endast för att yttra sig i denna speciella fråga. De uttalanden, som jag der fick höra, gladde mig ganska mycket; isynnerhet som den diskussion, som der fördes, var så sakrik, att jag icke väntat mig få höra något sådant af en verklig arbetarebefolkning. Jag blef der ännu mer än förut stärkt i den öfvertygelsen, att man icke skall låta den arbetande klassen betala hufvudsakligaste delen af statsbristen, hvarför jag tror, att Andra Kammaren i detta fall bör gå mycket försigtigt tillväga, så att icke skattebördorna till det väsentligaste beloppet blifva hvälfda på de arbetande klasserna och derigenom de förmögnare klasserna fritagas från att i någon nämnvärd grad bidraga till fyllande af statens behof genom skatter. Grefve Sparre sade vidare, att i de flesta fattiges hem förbrukade hvarje person icke mer än ett skålpund kaffe i månaden. Jag känner icke detta så noga, men i likhet med den ärade ledamoten af Bevillnings-Utskottet, som yttrat sig i frågan, tror jag att kaffedrickningen är en väsentlig del af den förtäring, som användes i deras hem. Men må vara att så är förhållandet, att, såsom Grefve Sparre påstått, på ett eller annat ställe icke förtäres mera än ett skålpund kaffe i månaden, skulle den ärade Grefven verkligen missunna dessa fattige att få denna lilla qvantitet kaffe för billigt pris? Man säger att det kostar dessa ej mer än 12 öre om året mera, om tullen på kaffe höjes med ett öre. Men då man besinnar, att dessa 12 ören för den fattige äro svårare att skaffa än tusentals kronor för den förmögne, kan man lätt finna orättvisan i en sådan skatt. Jag tror derför, att man icke på detta sätt bör lägga en skatt, hur ringa den än må vara, som hufvudsakligen drabbar den fattigare delen af landets befolkning.

Den ärade ledamoten från Östergötland talade om, att kaffe för närvarande fallit i pris, och derför vore det skäl att höja tullen derå, för att åter få de gamla prisen å denna vara. Jag ber med anledning häraf få erinra honom, att i början på 1870-talet voro kaffeprisen mycket lägre än nu, men hafva sedan dess stigit ganska betydligt, så att de nu äro högre än då. Jag tror således icke, att det skäl, som han framdrog, här är giltigt; och jag vet icke med hvad rätt han yrkade, att tullen å kaffe skulle höjas med två öre per skålpund, då någon motion derom icke till Riksdagen har inkommit och Bevillnings-Utskottet icke heller gjort någon hemställan derom, hvadan något föreslag ej föreligger, som är väckt i grundlagsenlig form. Jag föreställer mig således, att herr Talmannen icke ens kan framställa proposition på bifall till det yrkande, som i sådant hänseende af den ärade talaren framstälts.

Jag skall icke vidare förlänga diskussionen, då jag icke föreställer mig, att några flera eller mera talande skäl behöfva framläggas, för att Kammaren skall bifalla Utskottets förslag. Men innan jag slutar, vill jag genmäla ett yttrande, som fäldes af den förste ärade talaren på göteborgsbänken, då han försökte skrämma oss med,

att, för den händelse vi beslutade att höja den allmäna bevillningen, skulle flera personer, än hittills skett, emigrera till Amerika, och han sade, att de för hvarje år tillväxande skatterna äro orsaken, hvarför folk utflytta ur landet. Jag skulle vilja veta, huru många af dem, som erlagt bevillning efter II art., flyttat ur landet; och jag tror, att, om man uppgjorde en statistik öfver personer, som utvandrat, och deras förmögenhetsvilkor, skulle man finna, att det icke är många af dem, som betalat bevillning, som utvandrat, så vidt man ej medtager i räkningen dem, som rymt, hvilken orsak till utflyttningen ej får räknas i de höjda skatterna, utan är det hufvudsakligen personer af de arbetande klasserna, hvilka i allmänhet icke erlägga bevillning till staten, som utflyttat ur landet, hvarigenom hans yrkande om förhöjning i de indirekta skatterna säkerligen skulle ännu mera befordra utvandringen från landet, och således följden blifva motsatsen till hvad han yttrade; och äfven om den allmänna bevillningen höjes med 50 eller 100 procent, skulle det således alls icke inverka på denna sak. För min del tror jag att den allmänna bevillningen, om man jemför den med de indirekta skatter, som redan äro beslutade, ej bör sättas mindre än 100 procent högre än den förenämnda är, och det kan således äfven ur denna synpunkt vara skäl att ej höja tullen på kaffe.

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Johan Jönsson.*

Grefve Björnstjerna: Jag tviflar alls icke på, att det arbetaremöte, som den siste talaren sade sig hafva bevistat, försiggick mycket lugnt och väl, såsom alla dylika arbetaremöten i Stockholm; icke heller betviflar jag, att ganska tänkvärda saker der framställdes; jag vill endast fästa hans uppmärksamhet på, att tankarne kunna vara delade äfven bland den arbetande klassen om hvilketdera är fördelaktigare för dessa klasser, den direkta eller den indirekta beskattningen. I detta hänseende vill jag be den ärade talaren se på ett telegram, som i går anlände från London. Der hade hållits ett stort s. k. Tichbornemöte, hvarvid arbetareföreningarnas medlemmar buro fanor, på hvilka stod skrifvet: »bort med alla inkomstskatter». En ganska betecknande tilldragelse i ett land, sådant som England.

Från den radikala delen af de nya statsekonomerne hör man ofta sägas, att de indirekta skatterna vore olämpliga derför, att de taga penningarne ur folkets fickor utan att det känner det och således icke framkallar en nyttig ovilja mot skatteutskrifningen. Jag tycker deremot, att, om man skall undergå en obehaglig operation, och en sådan är ju alltid att betala skatt, det då är angenämare, om det så ordnas, att man icke känner operationen, än om man djupt känner smärtorna deraf. Jag anser således denna de radikale statsekonomernes sats vara ett ytterligare bevis för, att de indirekta skatterna äro äfven för den fattiga befolkningen de minst tryckande.

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

Hvad särskildt denna fråga angår, kan jag icke fatta, hvad Utskottet menat i sitt Utlåtande N:r 9, der det säges, att kaffe är en allmännare förbrukningsartikel än socker. Jag förmodar, att man i allmänhet icke dricker kaffe utan socker. Jag kan sålunda icke förstå, att, om det ena är ett nödvändigt behof, icke äfven det andra är det.

Jag kan icke heller tro, att den föreslagna höjningen af 1 öre per skålpund kan vara synnerligen känbar. Jag delar i detta afseende Grefve Sparres åsigt. Jag stöder denna min uppfattning på erfarenheten inom mitt eget hushåll. Mina tjenare bekomma hvardera 1 skålpund kaffe i månaden. Jag har med nöje sett att de dricka kaffe både morgon och eftermiddag. Om nu kaffet kostade 1 öre mer per skålpund och detta öre sedan divideras med 60, hemställer jag om denna bråkdel af ett öre kan på ringaste vis höja priset på kaffekoppen. Vi veta ju dessutom huru priset på kaffe ständigt *varierar* — nu t. ex. gäller skålpundet betydligt mindre än för ett år sedan. Icke har jag hört talas om, att den fattigare befolkningen på landet klagar öfver, att landthandlaren den ena gången tager 1 öre mer, den andra 1 öre mindre för skålpund kaffe. Man har sagt, att tullförhöjningen på kaffe gåfve staten en så obetydlig inkomst, att den icke vore värd att företaga. Jag föreställer mig dock att 300,000 kronor icke är en så liten summa, att den ju icke kan vara ganska god för staten att hafva. Jag är fullt öfvertygad att den siste talaren i alla fall får sin vilja fram derutinnan, att inkomstskatten äfven kommer att ökas, ja, jag går till och med så långt, att jag anser detta vara alldeles rigtigt. Då jag således hvarken kan finna, att ifrågavarande skattetitel är för den skattdragande känbar eller till sitt belopp obetydlig, vet jag icke, hvarför man skall kasta bort denna $^1/_3$ million, hvilken staten nu så väl behöfver, och då jag slutligen finner, att hela talet om de fattiges genom den föreslagna tullförhöjningen framkallade nöd saknar allt skäl, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wieselgren: Då man gjort denna fråga till en »sensationsfråga», skulle äfven jag vilja bidraga att väcka någon sensation genom att återkalla i Kammarens minne, hurusom för en 10—15 år sedan — jag erinrar mig icke årtalet — en af vårt lands förnämste läkare ansåg förbrukningen af kaffe, isynnerhet på landet, hafva stigit i så oerhörd grad, att han fann sig tvungen i det ämnet skrifva en broschyr, hvilken, om jag icke misstager mig, på allmän bekostnad utdelades öfver hela landet och åsyftade att varna för öfverdrifven kaffedrickning. Han ville i den varans stigande förbrukning se anledningen till, att vår landtbefolkning, i all synnerhet den qvinliga delen af densamma, så allmänt och i så hög grad lede af blodbrist och bleksot; han förmenade, att den myckna kaffedrickningen innebure en verklig fara för blifvande slägten af vårt svenska folk. Om så förhåller sig, och om det ligger sanning i läkarnes på-

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

stående, att de bland vårt lands qvinnor talrikt förekommande fallen af magkräfta äfven bero på öfverdrifven kaffeförbrukning, kan jag häraf icke hemta någon anledning att motsätta mig förhöjning af skatten å denna vara, äfven om man möter mig med det påstående, att det ständiga kaffedrickandet är ett bruk, som isynnerhet förekommer hos de fattigare klasserna. I detta afseende hyser jag emellertid mina tvifvelsmål, ty jag tror, i likhet med talaren på venersborgsbänken, att hvad de fattigare klasserna nämna *kaffe* i ytterst ringa grad motsvarar det begrepp vi derom göra oss. Jag har vistats en tid i Vestergötland, i det län den ärade talaren föreslår, och helt nära den trakt, hvarest, såsom man påstått, kaffe drickes mer än annorstädes; men jag tror mig våga påstå, att ingen af de ärade ledamöterna i denna Kammare skulle finna med rätt och billighet förenligt, att med sagda namn benämna den vara, hvilken der konsumeras. Skulle åter så förhålla sig, att det verkligen är de fattigare klasserna, som i så oerhörd grad förbruka densamma — något, som jag icke tror — och vill man här tillgodose företrädesvis dessa klassers intresse — då vore ju det enklaste och mest naturliga att taga bort *all* skatt å varan och derigenom göra den så billig som möjligt. Men är innersta meningen, att den föreslagna tullförhöjningen på kaffe bör afslås, för att såmedelst hindra att icke de mera burgna klasserna befrias från ökade skatter, så vill jag erinra herrarne, att i dåliga tider de bemedlades skatter höjas äfven om icke allmänna bevillningen blir höjd, ty *fattigskatten,* både den frivilliga och den tvungna, ställer sig då alltid högre än under vanliga tider.

Jag har emellertid redan förut tillkännagifvit, att jag ingalunda är mot en måttlig förhöjning i allmänna bevillningen; jag tillägger att jag, liksom den siste talaren, är öfvertygad, att en sådan förhöjning i den direkta beskattningen måste ifrågakomma, *äfven om* Riksdagen, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, höjer kaffetullen. Jag anhåller derföre att få yrka bifall till Kongl. propositionen i denna del.

Herr Hæggström: Det var i anledning af en direkt uppmaning från grefve Sparre, som jag begärde ordet. Han frågade, om man kunde nämna »ett enda rimligt skäl», hvarföre man icke borde bifalla den af Kongl. Maj:t föreslagna tullförhöjningen å kaffe. Jag skall söka gifva honom ett sådant skäl.

Sedan 1813 eller 1814 har den ordinarie bevillningen icke ökats med ett enda öre. Det årliga beloppet af allmänna bevillningen är nu knappast 200,000 kronor högre, än det var då. Denna omständighet vill något säga, då man betänker, att dels penningevärdet sedan dess ofantligt sjunkit, dels folkmängden i landet betydligt ökats. Under det den direkta bevillningen hela denna långa period bibehållits oförändrad, hafva deremot de indirekta bevillningsafgifterna oupphörligt stigit. Med det nya statsskickets införande vid-

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

togs redan 1867 förhöjning i tullen på socker, kaffe och tobak, som uppgick till omkring 1,200,000 kronor. Denna förhöjning qvarstår ännu. Sedermera har tullen på de s. k. kassaartiklarne blifvit höjd undan för undan, när ökad beskattning varit nödvändig.

Hvad gör väl ett öres större eller mindre skatt på ett skålpund socker, kaffe eller tobak, resonnerar man och beslutar en tillökning i tullen. Men det är just derför, att dessa små höjningar i tullen aldrig komma bort igen, utan ständigt ökas med nya större eller mindre förhöjningar, som denna metod att lägga allt på den indirekta beskattningen synes mig så orättvis och olämplig. Jag skall erinra Herr Grefven, att tullmedlen, som 1867 beräknades till 14 millioner, för i år beräknas uppgå till 23 millioner. Visserligen har konsumtionsförmågan något stigit, men det är hufvudsakligen dessa ören, som man då och då lagt på de förra tullsatserna, som åstadkommit denna tillökning i tullbeskattning med öfver 50 procent. Och likväl har jag härvid ej räknat med de tullförhöjningar, hvilka nu af Kongl. Maj:t blifvit föreslagna.

En annan förbrukningsartikel, nemligen bränvin, lemnade 1867 $10^1/_2$ millioner, nu åter, enligt beräkningen för i år, 13,150,000 kronor. Denna artikel utvisar således en förhöjning i skatten af nära $^1/_3$, och ändå har jag ej medräknat den senast skedda förhöjningen.

Under den period, då, som sagdt, tullsatserna på kassaartiklarne ökats med mer än 50 procent och bränvinsskatten med nära $^1/_3$ har en enda gång förekommit en tilläggsbevillning för anskaffande af gevär. Men knappast var behofvet fyldt, förr än man bums klippte af denna tilläggsbevillning. Man har städse aktat sig att åstadkomma någon stadig förhöjning i allmänna bevillningen, oaktadt just denna skatt borde vara den rätta gradmätaren på statens tillfälliga behof. Tullen på de s. k. kassaartiklarne är härtill mindre lämplig, emedan de vidtagna förhöjningarna äro så ytterst svåra att åter få bort. Dessutom böra tullsatserna ej ständigt ändras, hvarigenom rubbningar i de allmänna affärsförhållandena uppstå, utan en vidtagen ändring vara stabel för någon längre tid; men då behofvet upphört, bör förhöjningen åter borttagas och tullsatsen återgå till det gamla. Det vore derför mycket mera ändamålsenligt att statsverkets tillfälliga behof lades på den direkta beskattningen och fyldes genom tillfälliga förhöjningar i allmänna bevillningen. Vid detta tillfälle kunna vi så mycket hellre anlita denna väg, som målsmännen för denna beskattning så väl skött sina kort, att sedan 1813 ingen förhöjning i allmänna bevillningen egt rum.

Vidare förmenade herr grefve Sparre, att den föreslagna förhöjningen af tullen å kaffe icke torde komma att inverka så särdeles mycket, då väl många arbetarefamiljer funnos, som på månaden icke förbrukade mera än kanske ett skålpund af denna vara; och i samma rigtning yttrade sig den siste talaren, som framhöll, att

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

känningarna icke torde blifva så svåra af en så ringa förhöjning. Men, mine herrar, låt arbetarne få hafva kaffetåren, sådan den är, utan ytterligare tillsats af dåliga surrogater. Den siste talaren åberopade sitt hushåll, och uppgaf att hans tjenare icke skulle hafva behof af mera än ett skålpund kaffe i månaden. Detta är nog troligt, då hans tjenare äro satte på en kraftig och riklig kost, hvilken torde vara helt olika mot de fattige arbetarefamiljernas på landet, hvilka hafva hvarken mjölk, smör eller kött, utan äro nödsakade att taga till en ganska usel föda.

Angående hvad grefve Björnstjerna nämnde om en deputation i London i den Tichborneska affären, må jag endast förvåna mig öfver, att han icke hade något bättre att komma fram med. Ty huru är det ens rimligt, att åberopa detta uti en beskattningsfråga i Riksdagens Andra Kammare? Jag vill också icke vidare befatta mig dermed.

Nu lär väl ingen menniska dricka kaffe utan socker, och man har frågat, om det icke vore lika stort skäl att höja tullen på socker som på kaffe. Men äfven förutsatt att vi verkligen höja tullen å socker, så lär det väl icke dermed vara sagdt, att vi böra begå en orimlighet till genom att äfven höja tullen å en annan nödvändighetsvara eller kaffet.

En värd talare på göteborgsbänken, herr Wieselgren, har erinrat Kammaren om, att för omkring 10 à 12 år sedan en aktad läkare uppgaf i en utgifven broschyr, att kaffe vore skadligt. Äfven jag påminner mig detta. På grund deraf att kaffe vore skadligt för åtskilligt folk, varnade nämnde läkare för konsumerande af kaffe. För min del tror jag icke så mycket, att det är kaffet, som är skadligt, utan just surrogaten. Vill herr Wieselgren af helsoskäl och för att minska kaffeförbrukningen höja tullen å kaffe, ja då får han ej nöja sig med ett eller annat öre pr skålpund, utan sätta tullen så hög, att förbrukningen af kaffe nära omöjliggöres, men hvart tager då skatteinkomsten vägen, hvarom här just är fråga.

Emellertid torde vi här icke hafva med sanitetsskäl att skaffa, utan det gäller att på det mest praktiska sätt fylla den brist, som uppkommit i statens inkomster. Efter det vi förut slösat, återstår oss nu en brist att fylla. Jag kan för min del icke se något lämpligare sätt, än att låta denna brist falla på den allmänna bevillningen, hvilket alldeles icke torde vara farligt, ty målsmän finnas här nog, som sörja för att den höjning, som der vid lag ifrågakommer, kan tagas bort, så snart bristen är fyld. Men det går sannerligen icke an, att immerbadd lägga förhöjda skatter på den stora allmänheten — och vi stå väl här såsom hela svenska folkets representanter och icke för att endast yrka på hvad en hvar af oss enskildt skall finna för sig fördelaktigast. Tron I dessutom, mine Herrar, att det kan vara praktiskt klokt att år efter år, såsom ock vid innevarande riksdag skett, söka hindra dem, som tyngst drabbas såväl af bränvinsskatten som af tullen å de s. k. kassaartiklarne,

Om förhöjning af tullen å kaffe. (Forts.)

att erhålla något inflytande vid riksdagsmannavalen och endast höja skatterna å dessa kassaartiklar, under det man på allt sätt söker undvika en om än tillfällig höjning af den allmänna bevillningen? Jag anser det hvarken rättvist eller politiskt klokt.

Då det för öfrigt icke torde vara lämpligt att nu, då riksdagen är så långt framskriden, hålla långa tal i vare sig den ena eller andra frågan, vill jag inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets hemställan i den nu föreliggande punkten.

Herrar *Jan Andersson* i Jönvik, *O. B. Olsson*, *Magnus Jonsson*, *Westman*, *Westin* och *Bengtsson* instämde med Herr Hæggström.

I anseende till den långt framskridna tiden, afbröts nu öfverläggningen för att fortsättas kl. 7 e. m.; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1879.